

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Tore O. Sandvik

Ref.nr.:
Saksnr.: 24/3238
Dato: 20.12.2024

Fastsettelse av forskrifter om vern av 22 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Buskerud, Akershus, Innlandet og Trøndelag.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern for 22 skogområder.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget om vern av 26 skogområder omfatter ca. 40 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Vern av områdene skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle statsforvalterne.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises bl.a. til kap. 8 og 9.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 22 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 14 av områdene er nye naturreservater, 8 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. Områdene inngår i ordningen med frivillig vern av skog. Områdene er privateide, unntatt et område som er kommunalt eid.

Tilrådingen omfatter ca. 40 km² nytt verneareal, hvorav ca. 28 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Li naturreservat i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
2. Brøskjalia naturreservat (utvidelse) i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
3. Akslanakken naturreservat i Ålesund kommune, Møre og Romsdal
4. Hellenen naturreservat i Lærdal kommune, Vestland
5. Eimhjellen naturreservat i Gloppen kommune, Vestland
6. Hylsskaret naturreservat (utvidelse) i Suldal kommune, Rogaland
7. Try naturreservat i Kristiansand kommune, Agder
8. Sannesnåsa naturreservat i Dragedal kommune, Telemark
9. Finndalstveitjuvet naturreservat i Fyresdal kommune, Telemark
10. Vestfjellet og Svartejuv naturreservat i Hjartdal kommune, Telemark
11. Linfjell og Sauås naturreservat i Nome kommune, Telemark
12. Svarteputt naturreservat i Nome kommune, Telemark
13. Værstadjellet naturreservat i Nome kommune, Telemark
14. Bjørgefjell naturreservat i Seljord kommune, Telemark
15. Festningen naturreservat (utvidelse) i Flå kommune, Buskerud
16. Skotta naturreservat (utvidelse) i Bærum kommune, Akershus
17. Bjørnstadravinen naturreservat i Eidskog kommune, Innlandet
18. Sæterberget naturreservat i Nord-Odal kommune, Innlandet
19. Nefallet naturreservat (utvidelse) i Rendalen kommune, Innlandet
20. Gålaskarven naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Innlandet
21. Smoldalen naturreservat (utvidelse) i Trysil kommune, Innlandet
22. Stovrika naturreservat (utvidelse) i Selbu kommune, Trøndelag

Følgende fire områder som berører reinbeitedistrikter foreslås ikke vernet nå pga. behov for ytterligere konsultasjon med Sametinget: Solem naturreservat (utvidelse) i Grong kommune, Skrapptjønnfloen naturreservat (utvidelse) i Lierne kommune, Nedre Dølelva naturreservat i Namsos kommune og Ramnålia naturreservat i Rana kommune.

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til bl.a. gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, bl.a. ved å fange opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for mange truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37. For at et område skal kunne vernes som naturreservat må det etter § 37 enten inneholde truet, sjelden eller sårbar natur, representere en bestemt naturtype, på annen måte ha særlig betydning for biologisk mangfold, utgjøre en spesiell geologisk forekomst eller ha særskilt naturvitenskaplig verdi.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Områdene som foreslås vernet omfatter viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Det er stor variasjon mellom og innenfor flere av områdene når det gjelder skogtyper og vernekvaliteter. Områdene omfatter bl.a. arealer med ulike typer gammel gran- og furuskog, mange områder med rik edellauvskog av ulike utforminger og rike blandingsskoger i lavlandet. Det inngår rødlistede naturtyper som boreonemoral regnskog, kalk- og lågurtfuruskog, kalkgranskog, høgstaudegranskog, kalkedellauvskog, frisk rik edellauvskog og lågurtedellauvskog.

Arealmessig er det variasjon mellom områdene. Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse har viktige verneverdier ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd

med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringer betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i forslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin- Lokalitets-database for skogområder*" eller andre naturtypekartlegginger. Det inngår også områder som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt brukt i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Skogbruk skal ikke fortsette i områdene som vernes, men aktivitet som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv kan i stor grad fortsette som tidligere. Det går veier inn i noen områder, primært gamle traktorveier.

Det er kraftledninger i nytt verneareal i områdene Li, Eimhjellen og Bjørnstadravinen. Nytt verneareal i områdene ligger inntil kraftledning i områdene Try (ledningen skal saneres) og Bjørgefjell. Når kraftledninger ligger i eller inntil nytt verneareal er det i verneforskriftene standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold av kraftledninger.

Områdene Hellen og Finndalstveitjuvet grenser til regulerte elver. Vern er ikke til hinder for de konsesjonsgitte reguleringene. Områdene Storvika og Sannesnåsa grenser ned mot reguleringsmagasiner som brukes til vannkraftproduksjon. Det er bl.a. betydelig eksisterende bebyggelse og infrastruktur inntil magasinene, og det er ikke planer om å heve

høyeste regulerte vannstand for magasinene. Vern er ikke til hinder for konsesjonsgitt drift av reguleringsmagasinene.

Det er ikke registrert viktige forekomster av mineralske ressurser som berøres av forslaget. Et areal på 46 dekar av verneforslag for Vestfjellet og Svartejuv overlapper med ca. 0,03 % av et undersøkelsesrettsområde for mineraler som utgjør om lag 150 000 dekar. I området Storvika overlapper foreslått nytt verneareal med ca. 0,14 % av undersøkelsesretter for mineraler. Det er vurdert at behov for prøvetaking i stor grad kan dekkes utenfor nytt verneareal, og hvis det likevel skulle bli aktuelt kan prøvetaking i vernearealet i stor grad utføres slik verneforskriften foreligger

For nærmere omtale av aktuelle temaer og områder nevnt over vises bl.a. til beskrivelsen av enkeltområdene i kap. 9.

2.6. Planstatus

Arealene som foreslås vernet er i all hovedsak LNF-områder i respektive kommuneplaner.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen *Natur for livet* (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene som foreslås vernet er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser i områdene er klarlagt ved høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet fra 1.2.2022 iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye skogvernsaker. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, som svar på et oppdrag gitt av KLD og Landbruks- og matdepartementet (LMD). Følgende områder i dette verneforslaget ble tilbudt etter 1.2.2022: Helleren, Hylsskaret, Festningen, Skotta, Solem, Skraptjønnfloen, Storvika. Områdene ligger innenfor kategorier som skal prioriteres for vern i henhold til retningslinjene. Øvrige områder i verneforslaget er tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1.2.2022 og omfattes derfor ikke av ordningen.

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogstrær og ville slektninger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense framtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke planer om mineralutvinning eller kraftutbygging innenfor noen av de foreslåtte verneområdene i dag.

KLD viser til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om nytten vanskelig kan kvantifiseres. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Grenser: Avgrensingen er endret for flere områder etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Størst endring er uttak av ca. 333 dekar i Bjørgefjell etter høring.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foretatt mindre endringer i forslag til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene tydelig

viser til aktuell hjemmel i naturmangfoldloven § 37. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 27.06.2003 nr. 848 om fredning av Brøskjalia naturreservat, Surnadal kommune, Møre og Romsdal.
2. Forskrift 28.06.1985 nr. 1365 om fredning for Festningen naturreservat, Flå kommune, Buskerud
3. Forskrift 02.09.2005 nr. 983 om vern av Smoldalen naturreservat, Trysil kommune, Innlandet.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 27.11.2020 nr. 2514 om vern av Hylsskaret naturreservat, Suldal kommune, Rogaland.
2. Forskrift 30.06.1978 nr. 2 om vern av Kolsås-Dælivann landskapsvernområde med plante- og fuglelivsfredninger og fire naturreservater i Bærum kommune, Akershus.
3. Forskrift 26. juni 2019 nr. 829 om vern av Nefallet naturreservat, Rendalen kommune, Innlandet.
4. Forskrift 21. juni 2019 nr. 830 om vern av Gålaskarven naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Innlandet.
5. Forskrift 19.03.2021 nr. 795 om vern av Storvika naturreservat, Selbu kommune, Trøndelag.
6. Forskrift 28.06.1985 nr. 1358 om vern av Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde, Sør-Aurdal kommune, Innlandet og Nesbyen, Flå og Ringerike kommuner, Viken.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område, jf. naturmangfoldloven § 62. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav til slik delegering, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet, vil forvaltningsmyndigheten ligge hos statsforvalteren. For eksisterende verneområder som nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten ikke.

Klima- og miljødepartement vurderer det som hensiktsmessig at fastsetting av forvaltningsmyndighet for skogvernområder framover så langt det er mulig bør skje i forbindelse med verneprosessene. For kommuner som frivillig har valgt å overta forvaltningsmyndigheten vil dette da kunne framgå av vedtatt verneforskrift. Den vedtatte verneforskriften vil likevel fortsatt gi Miljødirektoratet myndighet til å delegerer myndigheten etter forskriften til et annet organ senere.

KLD har bedt Miljødirektoratet fase inn en praksis i skogvernarbeidet hvor forvaltningsmyndighet for foreslåtte verneområder i størst mulig grad avklares i forbindelse med formelle verneprosesser. En slik avklaring bør primært gjøres av Statsforvalterne i forbindelse med høring av forslagene. Det kan variere hvor raskt kommunene tar stilling til spørsmålet om forvaltningsmyndighet i forbindelse med høringen. Det kan derfor være

behov for at Miljødirektoratet formidler kommunenes tilbakemelding til KLD i etterkant av at direktoratet har sendt sin tilråding. KLD legger da inn i aktuelle verneforskrifter § 11 navn på kommuner som har takket ja til å være forvaltningsmyndighet.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000*. Et viktig grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget ba ved behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapportene 54/2002, 535/2010 og 1352/2017.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet. Områdene i denne saken har ulik historikk. Det vises til tilrådingen fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.3. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende verneprosesser. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Hovedsynspunkter fra høringsinstansene er tatt inn i kap. 9.

8. Generelle merknader til verneforslagene

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 9 under omtalen av hvert område. I dette kapitlet redegjøres for Miljødirektoratets og KLDs merknader til generelle forhold i saken.

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet.

Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter.

Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike

standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For områder der eksisterende verneområde inngår i verneforslag, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn. Kartverket forutsetter også at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Miljødirektoratet viser til at endelige vernekart vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra KLD i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra KLD for å tinglyse vernevedtakene. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.

Motorferdsel

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling

eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter, og transporten bør så langt mulig foregå på fast mark og ikke i våtmarks-/myrområder. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold, eller eventuell tillatt rydding av nye stier, er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende og rydding av nye stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsl utenfor verneområdene.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Bestemmelsen om oppgradering/fornyelse tas kun inn i områder der kraftledningen ligger innenfor verneforslaget. I områdene med kraftledning inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. Der tilkomst til ledning kan løses utenfor vernet, er det ikke tatt med bestemmelse om motorisert ferdsl i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledning som grenser inntil verneområdet.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Ved senere skogvernvedtak er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det fins oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traséene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller selv ansvarlig for å levere trasékart.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap

om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kjent kunnskap, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "*Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*"

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedraining og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvern-områder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting av husdyr

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene/kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. I noen områder er utplassering av saltstein søknadspliktig, slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder uten veger og stier gjelder generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område om det ikke fins veger eller stier i området. Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangement må omsøkes. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke som arrangement men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspliktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

Miljøtilpasset reiseliv er et vidt begrep som kan omfatte en rekke ulike aktiviteter og former for tilrettelegging. På et generelt grunnlag er det ikke ønskelig med ulike former for tilrettelegging innenfor skogreservater. I enkelte foreslåtte verneforskrifter er det tatt inn bestemmelse som åpner for å gi tillatelse til miljøtilpasset reiseliv. Som hovedregel tar Miljødirektoratet bestemmelsen ut der det ikke har kommet fram konkrete innspill eller planer om miljøtilpasset reiseliv i det aktuelle området som er vurdert og avklart i løpet av verneplanprosessen.

Rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt

Storviltjakt reguleres gjennom naturmangfoldloven og viltloven. Når et område vernes som naturreservat er utgangspunktet at vernet ikke vil påvirke jaktretten eller jaktutøvelsen.

Rydding av vegetasjon som er til ulempe for jaktutøvelsen, er et tema som i enkelte tilfeller kommer som innspill fra grunneier. Dette reguleres av forskriften. Ordlyden i bestemmelsen har imidlertid vært varierende, og Miljødirektoratet har derfor sett behovet for å standardisere bestemmelsen i § 4 til følgende ordlyd "*forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktilinjer ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt*".

Hensikten med bestemmelsen er å konkretisere hvilken vegetasjon som kan fjernes. Med siktilinjer menes linje(r) fra en jaktpost der det er mest praktisk/størst sannsynlighet for å løsne skudd og mot der storviltet mest sannsynlig viser seg. Det er også konkretisert at det kan ryddes ved faste jaktposter. Dette for å unngå åpning for tilfeldig rydding innenfor hele verneområdet.

Henvisninger til forvaltningsplan

Miljødirektoratet viser til at henvisninger til forvaltningsplan er tatt ut fra verneforskriftene der dette var foreslått. Reguleringene for et verneområde skal fremgå av verneforskriften,

og bestemmelsene skal presisere hvilke tiltak og aktiviteter som er forbudt. En forvaltningsplan kan gi retningslinjer, men disse kan ikke påvirke rammene for en bestemmelse.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til verneforskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder bare ved akutt utfall og fare for akutt utfall, ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader

verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke rydebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende rydebelt. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i

forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av dem kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal

imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet "nødvendig". Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilkårene for gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjoner fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret "vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig" anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensiale for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom

slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7 (slik at det krever søknad), da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturmiljømyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturmiljøverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at

inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturmiljømyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannslukking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Vurdering av mindre tiltak som måtte oppstå i framtiden

Når det gjelder eventuelle nye behov for ulike mindre tiltak som måtte oppstå i framtiden, og som ikke vil ha nevneverdig negativ påvirkning for verneverdiene, kan ev. søknader om slike tiltak vurderes etter generelle dispensasjonsbestemmelsen § 8, hvor følgende formulering vil være aktuell: «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig».

Annet

Utover KLDs merknader nevnt over har departementet foretatt justeringer i verneforskriftene, i hovedsak av teknisk art, samt for å klargjøre de ulike formålsbestemmelsenes hjemmel i naturmangfoldloven § 37 første ledd bokstavene a-e. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilrådingen samt til aktuelle tilrådingen fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under "Inngrep" oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg større forekomster av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

1. Li naturreservat i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

Areal 385 dekar hvorav 344 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en 22KV kraftledning gjennom området i nordøst.

Hovedsynspunkter i høringen

Riksantikvaren, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statnett SF, DMF og Møre og Romsdal fylkeskommune har alle uttalt seg til forslaget, og har ikke merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) bemerker at det går en nettleiding, eid av Mellom AS gjennom verneforslaget, og forutsetter at Mellom AS uttaler seg om hvorvidt vern vil være i konflikt med eksisterende og framtidige nettanleggplaner. NVE ber videre om at samtlige standardformuleringer knyttet til kraftledninger tas inn i forskriften.

Mellom AS skriver at de vil forbeholde seg retten til å drive skogrydding knyttet til linjetraseer for å opprettholde sikker drift av linjenettet, i tråd med selskapets konsesjoner.

Norges Orienteringsforbund ber om at det gis en generell åpning for orienteringsaktivitet.

Statsforvalteren har tatt NVEs innspill til følge, og standardformuleringer knyttet til drift og vedlikehold av kraftledninger er tatt inn i forskriften. Dette ivaretar også Mellom AS sin behov innenfor området. Statsforvalteren gjør ingen endringer i forskriften mht. orientering. Det kan søkes om gjennomføring av orienteringsløp ved behov. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Li naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Li naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Brøskjalia naturreservat (utvidelse) i Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Utvidelse 109 dekar, alt er produktiv skog. Nytt totalareal 184 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Statnett SF, DMF og Statens vegvesen har uttalt at de ikke har merknader. NVE viser til at S-Nett AS har et 22 kV distribusjonsnett nært eksisterende naturreservat og foreslått utvidingsområde. De ber om at S-Nett AS tas inn på høringslistene. Videre ønsker de følgende tillegg til forskrifta: § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene: *"oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig."* § 7 Spesifiserte dispensasjonsregler: *"oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4."*

S-Nett AS støtter uttalelsen fra NVE og ber om at bestemmelsene blir tatt inn i forskriften Norges orienteringsforbund ber om at orientering blir lovlig i tråd med forskriftsmalen, og viser til tidligere skriv fra dem og Norsk Friluftsliv om utforming av verneforskrifter.

Statsforvalteren har vurdert uttalelsene fra NVE og S-nett, og ser at ett mastepunkt på kraftledningen ligger innafor eksisterende naturreservat. Statsforvalteren hensyntar NVE sin vurdering og tilrår forskriftsendring for oppgradering av eksisterende kraftledninger. Det står rester av to gamle høyløyer i det opprinnelige utvidelsesområdet. Den ene er grenset ut ved en mindre grenseendring etter høringen. Endringen utgjør 0,5 dekar reduksjon i areal. Grunneieren har via ALLSKOG spilt inn et ønske om å få restaurere den andre, «Helvetesløa», etter evt. vern. Dette er naturlig å vurdere når behovet måtte bli aktuelt.

Statsforvalteren tilrår ikke innspillet fra Norges orienteringsforbund ettersom det ikke er ikke naturlig å arrangere orienteringsløp i Brøskjalia naturreservat. Derfor er det ikke behov for direkte unntak i verneforskrifta for dette. Det kan ev. søkes om dispensasjon dersom det skulle oppstå et behov senere.

Etter høring er det tatt inn følgende standardbestemmelser:

§ 4 l. *oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auke av linetverrsnittet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane oppgeve i verneføremålet nemneverdig.*

§ 7 j. *oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4.*

§ 7 l. *naudsynt motorferdsel for aktivitetar etter § 4 bokstav f, j, k og § 7 bokstav b, d, g, h og j.*

Statsforvalteren tilrår at området vernes som naturreservat med endringer som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding

Etter at Statsforvalteren sendte tilråding til Miljødirektoratet, har Statsforvalteren mottatt en merknad til foreslått vern som gjelder rett til utvinning av kalk på gnr./bnr. 119/1, jf. brev til Miljødirektoratet den 23.03.2023. Statsforvalteren har vurdert at dette ikke endrer deres tilråding og skriver i sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.08.2022 at *"Det føreligg inga planavklaring eller løyve til drift av kalkverk i området, jf. også Dirmin si høringsfråsegn der dei ikkje hadde merknader. Kalkinnhald i berggrunnen er også noko av grunnlaget for den rike edellauvskogen i Brøskjalia. Statsforvaltaren tilrår utviding av Brøskjalia naturreservat i tråd med tidlegare brev."*

Med bakgrunn i de opplysningene som har kommet etter høringen av verneforslaget, samt Statsforvalterens tilråding, ba Miljødirektoratet DMF om å vurdere om de hadde behov for å for å komme med en ny uttalelse. Og om mulig også komme med en faglig vurdering av potensialet for uttak av kalk på berørt eiendom, og hvorvidt et vern som foreslått kan være til hinder for et slikt fremtidig uttak og eventuelt i hvor stor grad.

DMF innhentet vurdering fra NGU, som i sin epost av 1.9.2023 skriver at forekomsten ikke er på sørsiden av fjorden og at "*Sonen som går gjennom Glærum er her tolket til å være den samme på sørsiden av fjorden som ved registreringen Stangvik, som er den nærmeste registreringen vi har til Brøskjalja.*" DMF tolker svaret som at den omstridte kalkforekomsten ikke befinner seg i utvidelsesområdet, og har ellers ikke noen kommentarer til saken utover dette, jf. epost til Miljødirektoratet den 07.12.2023.

Miljødirektoratet anser at saken så langt det er mulig nå er avklart.

Miljødirektoratet viser til merknader foran om forskriftene, herunder om kraftledninger og miljøtilpasset reiseliv. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Kraftledningen i sydvest grenser i utgangspunktet til dagens vernegrense, men Statsforvalteren peker på at et enkelt mastepunkt ligger innenfor grensen. Hverken for netteier eller verneverdiene har dette noen hensikt. Miljødirektoratet mener derfor at ved oppmåling av utvidelsen, bør samtidig eksisterende grense justeres slik at mastepunktet og dagens ryddegate legges utenfor vernet. Dette dreier seg om en minimal og ubetydelig justering. Miljødirektoratet har fjernet bestemmelser i §§ 4 og 7 om oppgradering og fornying av kraftledning, ettersom kraftledning da i sin helhet kun vil grense *inntil* verneforslaget. Mot vest er det tilkomst fra vei i nærheten av ledningen og terrenget heller mot vest. Planlagt nødvendig motorferdsel bør kunne dekkes med tilkomst utenfor verneforslaget fra vei i vest. Miljødirektoratet anbefaler derfor å fjerne bestemmelsen i § 7 om motorisert ferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold av kraftledningen.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelsen i § 7 som åpner for å søke om bruk av naturreservatet til miljøtilpasset reiselivsvirksomhet. På et generelt grunnlag er det ikke ønskelig med ulike former for tilrettelegging innenfor skogreservater. Det er ikke kommet innspill i forbindelse med høringen om at det er konkrete planer om miljøtilpasset reiseliv. Statsforvalteren er dessuten ikke kjent med at dette er spesielt aktuelt for Brøskjalja.

Etter dialog med Statsforvalteren, har Miljødirektoratet tatt inn en bestemmelse som åpner for vedlikehold av stier i § 4, da det er flere eksisterende stier innenfor verneforslaget: b. *vedlikehold av eksisterende stier i samsvar med standard på vernetidspunktet.*

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Brøskjalja naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brøskjalja naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Akslanakken naturreservat i Ålesund kommune, Møre og Romsdal

Areal 423 dekar hvorav produktiv skog 357 dekar.

Inngrep: En brønn på gnr./bnr. 1/2.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statnett SF, DMF og Møre og Romsdal fylkeskommune har uttalt seg og har ingen merknader.

NVE ber Statsforvalteren om å endre verneforskriften, slik at oppgradering eller fornying av kraftledninger som ikke skader verneverdiene nevneverdig, er et direkte unntak og ikke noe som må søkes om etter § 7.

Statsforvalterens kommentarer

Med hensyn til kraftledningen som går utenfor reservatet har Statsforvalteren innlemmet standardregler om direkte unntak for drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi og kraftanlegg i og inntil verneområdet. I tillegg har Statsforvalteren tatt med dispensasjonsmulighet for oppgradering og fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene nevneverdig, selv om dette ikke berører foreslått verneområde. Dette i tilfelle det skulle bli endringer i eksisterende linje i framtiden.

Et tilleggsareal på 12 dekar var ikke med i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår avgrensning som vist i tilrådingen.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som beskrevet.

Miljødirektoratet har foran omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriftene, herunder om kraftledninger.

I Statsforvalterens høringsforslag og tilråding er det innlemmet bestemmelser om drift, vedlikehold, oppgradering og motorferdsel i forbindelse med kraftledning som ligger nært, men ikke inntil verneforslaget i syd. Mørenett skriver i sin uttalelse til oppstartsmeldingen at "*Verneområde må ikke være til hinder for vedlikehold og skogrydding av linjetraseen. For skogrydding langs linja må vernegrensa ligge minst 12 meter fra midtfasen, dvs. 10 meter fra ytterfasen. Det må også være muligheter for å «ta ut» tre også utenom «ryddebeltet» dersom disse er en fare for linja.*" Foreslått vernegrense ligger på det minste ca. 23 meter i luftlinje fra midtfasen av ledningen. Med denne avstanden mener Miljødirektoratet at hensynet til kraftledningen er ivaretatt, og foreslår å ta ut bestemmelsene som er knyttet til ledningen. Forskriften kan ikke regulere forhold utenfor vernet.

Følgende bestemmelser er tatt inn i forskriften etter dialog med Statsforvalteren:

- § 4 ny bokstav d: *Vedlikehold av eksisterende traktorveg og brønn avmerka på vernekartet i samsvar med standard på vernetidspunktet.*
- Tillegg i § 7 bokstav j: *naudsynt motorferdsel for aktiviteter etter § 4 bokstav d og f og § 7 bokstav b, d, g og h.*

Statsforvalteren opplyser i etterkant av oversendt tilråding at det ikke er kjente eksisterende stier i området. Miljødirektoratet har derfor endret § 5, bokstav b til: *b. Sykling, riding og bruk av hest er forbode utanom eksisterande traktorveg avmerket på vernekartet.*

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Akslanakken naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Akslanakken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Hellen naturreservat i Lærdal kommune, Vestland

Areal 833 dekar hvorav 364 dekar produktiv skog.

Inngrep: Kongevegen går gjennom Hellen. Kongevegen er fredet etter *Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer.*

Hovedsynspunkter i høringen

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) gjør oppmerksom på pågående regelverksarbeid i alle sektorer i Staten, med mål om at oppgavene til kommunene og fylkeskommunene skal framgå direkte av lover eller forskrifter. Før verneforskriftene ev.

fastsettes, og så langt det er mulig, bør det avklares om den aktuelle kommunen skal være forvaltningsmyndighet, slik at dette kan framgå av den nye verneforskriften.

NVE skriver at området grenser til regulert vassdrag og at det vil være behov for rydding langs vannkanten i forbindelse med flomsikring, og at dette er standardbestemmelser i konsesjonsvilkårene. NVE ber derfor om å inkludere bestemmelser for rydding i verneforskriften, og viser til Dokkajuvet naturreservat. I tillegg ber NVE Statsforvalteren ta kontakt med Okken Kraft AS for å sikre at vern ikke hindrer reguleringen. NVE informerer videre om at Sygnir har områdekonsesjon og at de har uttalt til NVE at de ikke har nettanlegg i området og heller ikke har planer om nye nettanlegg i innenfor området.

Landbruksdirektoratet har generelle innspill om at det må gå tydelig fram hvordan aktuelle arealer som foreslås vernet, nyttes i landbrukssammenheng, så som nødvendig skogsbilveg til bakenforliggende arealer, traktorveg i forbindelse med jordbruk, samt interesser tilknyttet beiting. Det påpekes adgang til vedlikehold og rydding av veger/ferdselsårer. Beiting er aktuelt i mange områder, inkl. bestemmelser for utsetting av saltsteiner til bufe, oppføring/vedlikehold av gjerder m.v., motorferdsel i samband med dette, samt uttransport av ev. syke / skadde bufe. Det må redegjøres spesielt dersom det ikke gis adgang til beiting i verneforskriftene. Landbruksdirektoratet forutsetter involvering av Fylkesmannens landbruksfaglige kompetanse ved utforming av verneforskrifter og verneplan.

Språkrådet tilrådte navnet Nedre Øygarden i sitt innspill til oppstartsmeldingen, i stedet for navnet Galdane, som Statsforvalteren foreslo. Språkrådet begrunnet dette med at gården på gnr./bnr. 48/1, som tilhører grunneieren som hadde tilbudt skogen til vern, er registrert som med navneformen *Nedre Øygarden* som prioritert form. Språkrådet kunne ikke se at navnet Galdane var registrert på denne eiendommen. Derimot er navnet Galdane ifølge Språkrådet registrert i SSR (sentralt stedsnavnregister) på gårdsnummer 1.

I høringen foreslo Statsforvalteren et alternativt navn, Hellenen. Dette med bakgrunn i at gården Nedre Øygarden ligger noe fysisk adskilt fra verneforslaget, og dette ikke er et navn som folk lokalt forbinder med området.

Språkrådet skriver i sin uttalelse til høringen at Hellenen, er registrert på nettsida Fylkesatlas, og at navnet er ført opp med /"hædler*n/ som nedarvet muntlig form og det står at navnet gjelder en «[g]amal bustad». Navneformen Glorhellenen er ikke nevnt på denne nettsida. Språkrådet forstår det slik at det ikke finnes andre kjente bostedsnavn innenfor grensene til verneforslaget, og mener at områdenavnet bør skrives Hellenen naturreservat. I SSR er skrivemåten Hellenen registrert som eneform.

Statens vegvesen skriver at forslaget har ivaretatt merknadene de hadde til oppstartsmeldingen, og at disse sikrer at Kongeveien gjennom verneområdet kan bevares i samsvar med formålet med fredingen av vegen. Statens vegvesen har ingen ytterligere merknader.

Lærdal kommune v/Formannskapet skriver i sitt vedtak at kommunen er positiv til opprettelse av Hellenen naturreservat. De har ellers to merknader til forskriften, dvs. at stien til Skori må nevnes spesielt, for eksempel i § 4 bokstav j, og det må komme tydelig fram hva som menes med kongevegen, f.eks. en kartreferanse.

Kongevegbedrifter Filefjell SA skriver til oppstartsmeldingen at styret er positiv til oppretting av naturreservatet. Styret ønsker at Statsforvalteren skal se på mulighetene for å utvide verneområdet til å gjelde heile Galdane-sida av elva, altså fra Sjurhaugen til E16 ved Selto. Styret skriver videre at det er viktig at det blir tatt hensyn til at kongevegen blir brukt av mange vandrere hvert år. Fordi anlegget ikke er ferdig restaurert, må ikke vernet «fryse» mulighetene for å restaurere og gjenoppbygge kulturminnet. Styret mener det må også være lov til å sette opp et toalett langs kongevegen.

Når det gjelder skjøtsel opplyser Kongevegbedriftene om at vegetasjonen på vegbanen blir klippet. Videre skriver de at det må være lov å rydde vegetasjon rundt enkeltanlegg som ligger nærmere enn 10-15 meter fra kongevegen. Det gjelder historiske anlegg som natur- eller menneskeskapte anlegg for husdyrhold, steder for dusj og klesvask, overnattingsplasser under steiner og heller, tyske forsvarsanlegg, bunkere og ammunisjonshuler i fjellet, sti til utsiktspunkt o.l. Området er ifølge styret en viktig formidlingsarena for lokal, regional og nasjonal kulturhistorie. Styret mener videre at anleggene bør inkluderes i «større arrangement» i § 3 d, og ber ellers om en befaring før høringen.

Statsforvalteren mener de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den tilrådde forskriften som er utarbeidet i dialog med grunneier. Seteren Skori er utenfor vernegrensa men er mulig å komme frem til for å gjøre vedlikehold. Det er mulig å frakte ut felt storvilt med spesifiserte motorkjøretøy og drive skjøtsel. Det er ikke beitedyr i området i dag, men skjøtsel av gjengrodd slåtteeuger langs murene ved kongevegen kan være aktuelle for beitedyr å skjøtte, og da kan oppsetting av gjerder bli aktuelt.

Innspillene fra Språkrådet er fulgt opp etter oppstartsfasen. Statsforvalteren har gått bort i fra navnet Galdane i høringen. Navnet Nedre Øygarden er navnet på gården til grunneieren som har tilbydd skogen sin til vern, men gården ligger noe utenfor verneforslaget. I dialog med grunneier og Lærdal historielag, i tillegg til Statsforvalterens lokalkunnskap, ønsker ikke Statsforvalteren å bruke navnet Nedre Øygarden, og har foreslått navnet Hellenen i høringen. Hellenen, eller Glorhellenen, er en gammel husmannsplass vest i verneforslaget. Siden navnet Glorhellenen ikke er registrert i SSR og heller ikke er å finne på offisielle kart, har Statsforvalteren foreslått Hellenen i samråd med grunneier.

Til Lærdal kommune sitt innspill om stien til Skori, så er denne i likhet med tilsvarende stier, stipla på vernekartet og forklart i tegnforklaringen. Hjemmelen som kommunen foreslår bør spesielt nevne stien spesielt, § 4 bokstav j, er, etter Statsforvalterens intensjon og i samråd med grunneier, spesielt rettet mot stiene som går ned fra kongevegen til Lærdalselva i forbindelse med tradisjonelt fiske. Statsforvalteren legger heller inn ordet sti i § 4 bokstav g. Til innspillet vedrørende kartreferanse til kongevegen, har Statsforvalteren skrevet navnet *kongevegen* langs den historiske vegtraseen på vernekartet. Statsforvalteren vurderer at det bør være tilstrekkelig markering på kartet. På sørsida av dalføret går en liknende veg som er forklart i vernekartet som *Bergenske postveg* og Statsforvalteren legger til grunn at det ikke blir forvirring mellom disse to da de har ulike navn, selv om de er begge markert med samme dobbeltstiplet linje.

Etter innspillet fra Kongevegbedrifter Filefjell SA befarte Statsforvalteren og styret hele kongeveg-traseen innenfor området. Statsforvalteren vil gjerne ha dialog med flere grunneiere nært innpå Hellenen og i dalføret, da det stedvis er svært store naturverdier i Lærdal. Vern av Hellenen som naturreservat vil ikke hindre restaurering av kulturminner i samråd med Statens vegvesen og av kulturminnestyresmaktene. Statsforvalteren ser også at flora og fauna har nytte av slått, gjenoppbygging av steinmurar og lysopne område fri for kratt inntil vegbana. Statsforvalteren går imidlertid ikke inn i detaljer rundt skjøtselen i verneprosessen. Det er mange aktører og trolig er det skjøtelsesplaner i området. Ved et vern vil Statsforvalteren, i samarbeid med kommunen og vegvesenet, ta initiativ til et samordningsmøte om temaet. Statsforvalteren vurderer at det er mest hensiktsmessig å plassere eventuelle toalett ved parkeringsplasser og andre sentrale knutepunkt. På befaringen, så klarte de ikke å finne opplagte lokaliseringalternativ for plassering av toalett, ettersom det vil krevet mye tilsyn og vedlikehold. Det vil bli åpnet/ er åpnet gode toalett ved Bruknappen utenfor verneområdet i regi av vegvesenet.

De historiske anleggene er viktige å ta vare på for kulturhistorien, samtidig som at de er viktige i formidlingen langs kongevegen. Statsforvalteren mener dette er hensyntatt i verneforskriften § 4 bokstav g. I § 6 bokstav d har Statsforvalteren, etter innspill i oppstartsfasen fra Statens vegvesen åpnet for nødvendig motorferdsel i forbindelse med utføring av skjøtsel i etter § 4 bokstav g. For restaurering av deler av kongevegen som trenger gjenoppbygging, viser Statsforvalteren til dispensasjonsbestemmelsen i § 7 bokstav b. Etter innspill fra Kongevegbedriftene la Statsforvalteren før høring, inn et tillegg i § 3 bokstav d om større arrangement for å ta høyde for at også de kulturhistoriske anleggene i tilknytning til kongevegen fortsatt kan være arena for formidling

Når det gjelder NVE sitt innspill til oppstartsmeldingen om å involvere Sygnir og Okken Kraft er dette fulgt opp ved at de har stått på kopilista på høringen. Okken Kraft AS og Sygnir er også kopimottakere av brev Statsforvalteren har sendt til NVE i løpet av verneprosessen. I uttalelsen fra NVE er det referert til at Sygnir har gitt tilbakemelding om at de ikke har nettanlegg i området, og at det heller ikke er planer for nye nettanlegg i foreslått verneområde. Okken Kraft AS har ikke gitt tilbakemelding.

Til høringsinnspillet fra NVE om å tilføye bestemmelser om rydding av vegetasjon langs regulert elveleie som sikringstiltak mot flom, så har ikke Statsforvalteren erfaring fra tilsvarende saker i fylket, og har heller ikke funnet andre verneforskrifter for naturreservat enn Dokkajuvet som har disse bestemmelsene. Statsforvalteren skriver videre at Miljødirektoratet har heller ikke slike formuleringer i malene for verneområde inntil regulerte vassdrag. Hellingen naturreservat grenser mot Lærdalselva en kort strekning, mens Dokkajuvet naturreservat er over 10 km lang og går langs og på begge sider av elva Dokka, og området er dessuten vanskelig tilgjengelig. I verneforskrifta § 4 bokstav j for Dokkajuvet står det at vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke er til hinder for: *Nødvendig rydding av vegetasjon i Dokkas regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.* Videre står det i § 6 bokstav h: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av vegetasjon i Dokkas regulerte elveleie som akutt sikkerhetstiltak mot flom, jf. § 4 bokstav j. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.* I § 7, om dispensasjon, står det, under bokstav r: *Planmessig rydding av vegetasjon i Dokkas regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom.* Dokkajuvet naturreservat er av en helt annen størrelse enn Hellingen, der sistnevnte grenser mot elva langs en strekning på 810 meter. Lærdalselva er 81 km lang og Hellingen naturreservat vil utgjøre 1 % av elvestrekningen, og på nordsida av elva. Det er også en gammel riksveg på sørsida av Lærdalselva med lett adkomst til vassdraget. Statsforvalteren mener denne vegen ville vært det naturlege utgangspunktet for ev. motorisert ferdsl i forbindelse med tiltak i elveleiet dersom det skulle oppstå akutte situasjoner.

Etter innspill fra kommunen er "sti" lagt til etter høringen, i § 4 bokstav g:

g. vedlikehold av kongevegen, inkludert skjøtsel etter skjøtelsesplan, og andre eksisterande stiar anlegg og innretningar i samsvar med tilstanden på vernetidspunktet

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som beskrevet.

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 3 bokstav d fra: *d. Bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode. Dette gjeld ikkje på kongevegen med tilhøyrande kulturhistoriske anlegg*

Til: *d. Bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode*

Avgrenset bruk til naturreservatet for større arrangement dekkes i § 7 bokstav a.

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 4 bokstav g fra: *g. vedlikehold av kongevegen, inkludert skjøtsel etter skjøtelsplan, og andre eksisterende stiar, anlegg og innretningar i samsvar med tilstanden på vernetidspunktet*

Til: *g. vedlikehold av eksisterende stiar, anlegg og innretningar i samsvar med tilstanden på vernetidspunktet.*

Vedlikehold og skjøtsel ble tatt inn i § 4 etter innspill fra Statens vegvesen, som har ansvar for ivaretagelse av kulturminner tilhørende egen sektor, inkludert kongevegen. Vegvesenet foreslo også å ha en generell åpning for motorisert ferdsel i tilknytning skjøtelsen på kongevegen. Vedlikehold av kongevegen vil kunne dekkes av § 4 bokstav g. Skjøtsel av kulturminner dekkes av § 7 bokstav b og er søknadspliktig. Siden skjøtelsbegrepet er vidt og ikke sier noe direkte om omfang eller type tiltak, så mener Miljødirektoratet at eventuelle tiltak bør vurderes konkret i den enkelte sak. Samtidig mener Miljødirektoratet at det er uheldig å vise til en skjøtelsplan, da det er vernemyndighetens ansvar å vurdere tiltakenes eventuelle påvirkning på verneverdiene. Verneforskriftene skal gi presise forbud og unntak fra forbudene, og en slik henvisning kan ikke erstatte en direkte hjemmel i verneforskriften eller et vedtak gitt i en dispensasjonssøknad.

Nødvendig motorferdsel knyttet til vedlikehold av kongevegen omfattes av § 7 bokstav i, jf. § 7 bokstav b.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelsen i § 7 opprinnelig bokstav *g tilretteleggings-tiltak på stiane*. På et generelt grunnlag er det ikke ønskelig med ulike former for tilrettelegging innenfor skogreservater. Det er ikke kommet innspill i forbindelse med høringen om at det er konkrete planer eller tiltak om tilrettelegging. Statsforvalteren er dessuten ikke kjent med at dette er tiltak som er spesielt aktuelt for Hellenen. Vedlikehold og skjøtsel for kongevegen er ivaretatt gjennom andre bestemmelser.

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 4 bokstav i fra: *i. rydding, istandsetjing og vedlikehold av eksisterende stiar frå kongevegen ned til fiskeplassar ved og langs Lærdalselvi.*

Til: *i. varsam rydding og istandsetjing av eksisterende stiar frå Kongevegen og ned til fiskeplassar langs Lærdalselvi.*

Det er fra grunneierne opplyst at laksefiske har avtatt de senere årene, noe som gjør at stiene fort gror igjen og at det kan være behov for å sette de i stand igjen. Miljødirektoratet legger til grunn at tiltaket skjer varsomt.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering når det gjelder bestemmelser knyttet til rydding av elveleie ved akutt sikkerhetstiltak mot flom. Det er vesentlig forskjell mellom Dokkajuvet og strekningen av Lærdalselva som verneforslaget berører, både mht. lengde, topografi og muligheten for adkomst til elveleiet med motorisert kjøretøy utenfor verneområdet. Av hensyn til naturtypelokaliteten med edellauvskog som strekker seg helt ned til vannet mener Miljødirektoratet at det ikke må foretas tiltak knyttet til vannkanten. Rydding av vegetasjon vil potensielt kunne påvirke verneverdiene mer enn nevneverdig. Når det gjelder bestemmelser om rydding av regulerte vassdrag, så registrerer Miljødirektoratet at NVE ofte viser Dokkajuvet og ber om å ta inn tilsvarende bestemmelser. Om de skal tas med i forskriften eller ikke, må imidlertid vurderes konkret i hvert enkelt område, og i dette området tilråder ikke Miljødirektoratet at disse bestemmelsene tas inn. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Hellenen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet vurderer at § 3 andre ledd bokstav d bør endres til:

«Bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode. Dette gjeld ikkje organisert ferdsel, omvising og liknande på Kongevegen med tilhøyrande kulturhistoriske anlegg når dette ikkje skadar verneverdiane nemnt i verneformålet.» Kongevegen vurderes som robust for besøk og tråkk, og har årlig et stort antall besøkende. Et krav om søknad vurderes i dette tilfellet ikke å være hensiktsmessig for brukere og forvaltningsmyndigheten, eller nødvendig av hensyn til verneverdiene. KLD legger til grunn at for eksempel behov for kanalisering av ferdsel i stor grad kan ivaretas ved informasjon og gjennom en eventuell forvaltningsplan.

Departementet foreslår at det i § 4 bokstav g presiseres at Kongevegen omfattes av punktet, ved at formuleringen endres til: «vedlikehold av Kongevegen, eksisterende stiar, anlegg og innretningar i samsvar med tilstanden på vernetidspunktet».

Videre foreslår KLD en presisering av § 7 bokstav b slik at det framgår at punktet omfatter også istandsetting av Kongevegen. Punktet lyder da: «Istandsetting av Kongevegen, samt istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av andre kulturminne».

Nødvendig motorferdsel til tiltak nevnt i bl.a. § 4 bokstav g og § 7 bokstav b er hjemlet i § 7 bokstav i.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hellingen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Eimhjellen naturreservat i Gloppen kommune, Vestland

Areal 6060 dekar hvorav 4511 dekar produktiv skog.

Inngrep: En traktorveg i nordøst. Ei 66 kV kraftledning vest i området.

Hovedsynspunkter i høringen

Landbruksdirektoratet har en tilsvarende merknad som for området Hellingen, omtalt foran. NVE opplyser i sin uttalelse til høringen at det det er nettanlegg innenfor området som driftes av Linja AS som har områdekonsesjon. NVE ser at det er inkludert standard bestemmelser for energi- og kraftanlegg i verneforskriften for disse områdene, slik at drift, vedlikehold og oppgradering kan gjennomføres. NVE ber Linja AS om å informere om eksisterende og fremtidige planer og prosjekter i det foreslåtte området, og kommentere hvorvidt forslaget til forskrift er tilstrekkelig.

NVE opplyser også om at Eimhjellen grenser ved magasinet til Eimhjellevatnet, der vatnet blir utnyttet av Sagefossen kraftverk, som eies av Sogn og Fjordane Energi AS (SFE). Det er en buffer mellom vernegrensen og høyeste regulerte vasstand (HRV). NVE ber SFE vurdere om denne er tilstrekkelig for drift, vedlikehold, rydding, tilkomst og skilting, samt eventuelt heving av HRV dersom det skulle bli aktuelt i framtiden.

NVE skriver at SFE har bedt om dispensasjon for motorferdsel til inntaket ved Martegjølet, og at de forventer at SFE melder fra om de fortsatt har behov for dispensasjonen.

Ifølge NVE er det fortsatt åpent spørsmål angående ledningstrasé for Gjengedal kraftverk og hvorvidt det kan finnes en løsning som ikke nevneverdig kommer i konflikt med vernet.

Ett av alternativene er å oppgradere eksisterende ledning som krysser verneområdet.

Standard bestemmelser åpner for en slik oppgradering. Ett alternativ 3 forutsetter en ny ledning som går gjennom det foreslåtte naturreservatet. I uttalelsen fra NVE går det frem at Statsforvalter vurderer at denne løsningen ville være forenlig med verneformålet til naturreservatet. NVE ber SFE og Statsforvalteren om å fortsette dialogen for å finne en løsning som tar hensyn til eksisterende og planlagte kraftprosjekter i naturreservatet.

NVE opplyser at like ved foreslått vernegrense i nordøst har Hywer AS konsesjon for å bygge opp Haugaelva kraftverk. NVE skriver videre at etter innspill fra Hywer har Statsforvalteren endret vernegrensen slik Hywer AS ønsket, med en reduksjon på om lag 6,3 dekar. NVE ber Hywer AS og Statsforvalteren om å fortsette dialogen for å forhindre konflikt med verneforslaget.

Midtvegen 615 skriver i sitt innspill til oppstartsmeldingen at de jobber for bedre veg gjennom Hyen, og vurderer at planene om nye vegtraseer ikke kommer i konflikt med et evt. vern av Eimhjellen.

Gloppen kommune skriver i sitt innspill til oppstartsmeldingen at Statsforvalteren må sikre at grunneierne blir godt opplyst om konsekvenser vernet kan ha, også for tiltak utenfor verneområdet, og viser videre til naturmangfaldloven § 49. Kommunen skriver videre at avtaler mellom Staten og grunneiere også bør presisere hvilke vilkår som skal gjelde ved for eksempel uttak av uønskede treslag i verneområdet dersom dette er aktuelt.

En privatperson sendte inn et omfattende innspill til oppstartsmeldingen, som inneholder mange momenter. Hovedessensen i innholdet kan tolkes i retning av at man mener skogen gjerne bør inngå i en sirkulær økonomi heller enn å bli vernet, og at dersom skogen vernes vil den kunne utgjøre et betydelig klimaproblem. I en ettersendt uttalelse blir det presisert av samme person at saken aldri var kun snakk om sirkulær økonomi og for liten erstatning til grunneierne, men at den også omhandlet ny industri like ved og på et regulert industriområde (sagbruk og treforedling). Vedlagt den ettersendte uttalelsen er kopi av et skriv til justisministeren som indikerer at privatpersonen mener at en vern av Eimhjellen vil ødelegge for industrietableringen.

Statnett skriver til oppstartsmeldingen at det det foreslåtte verneområdet ikke påvirker deres anlegg eller planer og har dermed ikke merknader til verneprosessen.

Statens vegvesen skriver i høringsuttalelsen verneforslaget ikke ligger mot offentlig veg og at de derfor ikke har merknader.

Sogn og Fjordane Energi Produksjon (SFE) er konsesjonær for kraftverka Skogheim og Sagefossen i Osenvassdraget og sendte innspill i oppstartsfasen. SFE skriver at Eimhjellevatnet er regulert med 2 meter og er inntaksmagasin til Sagefossen kraftverk. Per dags dato har ikke SFE planer om å øke høyeste regulerte vasstand (HRV) i Eimhjellevatnet. Ved Martegjølet er det et inntakspunkt som leder ut i Vassenden, utløpspunktet ligger relativt nært inntil det foreslåtte verneområdet. SFE skriver at verneforskriften vil dekke behovet for vedlikehold av anlegg og innretninger i samsvar med tilstanden på vernetidspunktet. Dersom det blir behov eller krav fra NVE for å rehabilitere overføringa, burde det være rom også for dette i verneforskrifta. SFE skriver videre de i 2023 varslet på nytt et ønske om å bygge ut Gjengedal kraftverk. Med det kreves nettilknytning via en av fire alternative ledningstraseer. Alternativ 1 er å oppgradere eksisterende trasé som går gjennom verneområdet i det sørvestlige hjørnet. SFE ser at verneforskriftens hensyntar denne ledningen og eventuelle framtidige oppgraderingsbehov.

Hywer AS er utbygger av Haugaelva kraftverk som ligger nært foreslått verneområde i nordøst. Virksomheten planlegger oppstart av utbygginga høsten 2024, og hadde innspill i oppstartsfasen om at vernegrensa ligger svært tett inntil inngrepsområdet for kraftanlegget. Hywer AS skriver at de ønsker å se mer detaljer på vernegrensen for å sikre at grensen og anleggsområdet ikke kommer i konflikt med hverandre. Hywer AS skriver videre at Haugaelva kraftverk fikk konsesjon 26.06.2017, og at konsesjonen etter søknad i 2022 ble forlenget med byggefrist til 26.06.2027. Status på prosjektet er at detaljplan for landskap og miljø er inne til behandling hos NVE. I e-post 26.4.2024 bad Hywer AS om at vernegrensen ble flyttet slik den ville ligge med en buffer på 10 meter fra anleggssona.

Linja AS skriver at dagens ryddebelte på 66 kV-linja som går gjennom verneforslaget, fra Storebru til Sagefossen kraftverk, er på ca. 18-20 meter. De skriver videre at når 66 kV ledningene skal bygges om og oppgraderes blir den bygd med 132 kV spenning. Dette krever et større ryddebelte, og normalt legger en til grunn at 132 kV ledninger krever et ryddebelte på rundt 30 m. Linja AS skriver videre at de konstaterer at forslaget til verneforskrift gir slik unntak for oppgradering eller fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene i verneformålet nevneverdig. Linje AS presiserer at utvidelse av ryddebeltet er nødvendig ved framtidige oppgradering av kraftledningen, og foreslår følgende endring i forskriftsteksten: "*oppgradering eller fornying av kraftledning for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnittet, naudsynt auke i ryddebeltet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane angitt i verneføremålet unødig.*"

Statsforvalteren mener at de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i forslag til forskrift. Brukerinteressene er ifølge Statsforvalteren beskrevet. Statsforvalteren fikk inn tilbudet om frivillig skogvern for Eimhjellen før de nye føringene med avveining av områdets betydning for vern og betydning for tømmerutgang trådte i kraft.

Når det gjelder innspillet fra Gloppen kommune har Statsforvalteren opplyst saken så grundig som mulig gjennom dialogen med grunneiere og AT Skog, gjennom offentlige høringer og møter lokalt. Verneprosessen er ifølge Statsforvalteren også en kanal der andre enn grunneierne kan ta kontakt og få svar om de lurer på noe. Når det gjelder gran i området, så virker grunneierne som har slike treslag på sine teiger, ifølge Statsforvalteren positive til at disse kan fjernes på sikt med skjøtselstiltak.

Statsforvalteren har lest innspillet fra privatpersonen grundig, og opplyser om at de vil sende hans og alle andre innspill i sin helhet til Miljødirektoratet når de tilrår området videre for vern. Statsforvalteren opplyser om at de har i oppdrag fra overordna myndigheter å verne gammel og verdifull skog i fylket, og viser til Stortingets mål om 10 % skogvern i Norge for å ta vare på sjeldne, trua og sårbare arter, samt å ta vare på et representativt utvalg av natur for kommende generasjoner. Grunneieren innenfor verneforslaget har signert avtale om frivillig skogvern, og Statsforvalteren går derfor videre med verneprosessen etter dialog og etter avtale med disse. Statsforvalteren opplyser at det har vært forhandlinger om erstatning og at det er enighet om erstatningen.

Når det gjelder innspillet fra Sogn og Fjordane Produksjon (SFE) opplyser Statsforvalteren at området ikke går helt ned til Eimhjellevatnet, og de oppfatter derfor ikke at det er motstridende interesser dersom HRV skulle endre seg. Det nærmeste vernegrensa kommer Eimhjellevatnet, er i underkant av 30 meter og grovt reknet 10-15 meter i høydeforskjell. Verneforslaget vil ifølge Statsforvalteren riktignok gå ned til vatnet i Sørevisa på Krokstadvatnet, men ut fra Statsforvalterens forståelse er ikke Krokstadvatnet regulert. Statsforvalteren bad SFE om tilbakemelding på dette i høringen, men har ikke mottatt ytterligere innspill. Ved behov for eventuell rehabilitering av overføringa fra Martegjølet til Vassenden, vil det ifølge Statsforvalteren være naturlig å benytte tilkomst fra vegen som går via Storemyra. Verneområdet er på motsatt side av den naturlege tilkomsten, og Statsforvalteren kan ikke se at det er naturlig å måtte gå omvegen via verneområdet for å utføre eventuelt anleggsarbeid. Statsforvalteren bad om tilbakemelding på dette i høringen, men har ikke mottatt innspill på dette.

Statsforvalteren er enig med SFE om at standardbestemmelser for drift og vedlikehold og oppgradering og fornying av kraftledninger i § 4, skal ta høyde for slik aktivitet, forutsatt

at arbeidet ikke påvirker verneformålet nevneverdig. Dersom tiltaket vil påvirke verneformålet nevneverdig, vil forvaltningsmyndigheten ifølge Statsforvalteren kunne vurdere tiltaket etter verneforskriften § 7 bokstav h. Når det gjelder nettilknytning for et mulig Gjengedal kraftverk, mener Statsforvalteren at alternativ 3 med linjeføring gjennom et framtidig verneområde, ikke vil være forenelig med verneformålet eller statusen som naturreservat. Det er nasjonale og internasjonale naturverdier i området, med kritisk trua arter og rødlista naturtyper, og så lenge det finnes alternative traseer vil det være det beste å planlegge videre langs andre traseer. Statsforvalteren inviterte SFE til dialog med om dette i høringen. I konsesjonssaken til Gjengedal kraftverk, ble søknaden avslått i 2018, og sentralt i avslaget lå hensynet til naturtypen fosseeng/fosseberg og fossen som landskapselement, samt hensynet til friluftsliv, laks og sjøaure. SFE har ikke sendt flere innspill i verneprosessen for Eimhjellen.

Statsforvalteren har endret vernegrensa i tråd med innspill fra Hywer AS, dvs. at vernearealet er redusert med ca. 6,3 dekar. Statsforvalteren har ikke mottatt flere innspill fra Hywer AS under høringen.

Til innspillet fra Linja AS, så understreker Statsforvalteren at verneforskriften § 4 bokstav m, som innspillet viser til, ikke gir automatisk åpning for å utvide ryddebeltet. Hjemmelen forutsetter at tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdige. Statsforvalteren mener imidlertid at felling av et bredere belte med skog, vil kunne påvirke verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Det er verneforskriften § 7 (spesifiserte dispensasjonsregler) bokstav h som hjemler eventuelt utvidelse av ryddebeltet. I en eventuell dispensasjonsvurdering vil forvaltningsmyndigheten ha dialog med Linja. Statsforvalteren ser ikke behov for å legge inn formuleringen som Linja foreslo til verneforskriften § 4 bokstav m.

Statsforvalteren har fulgt opp innspillene fra NVE om dialog med energi- og vassdragsinteressene, og har fått viktige innspill i verneprosessen. Statsforvalteren ser ikke noen konflikt knyttet til HRV i Eimhjellevatnet, med mindre HRV økes til over 10 meter over dagens vannflate. SFE har heller ikke kommet med innspill om dette. SFE har heller ikke hatt innspill om behov for kjøring gjennom verneområdet for drift og vedlikehold av inntaket ved Martegjølet, og Statsforvalteren vurderer at den beste adkomsten til dette inntaket er via vegen som går i dalbunnen utenfor verneforslaget. Når det gjelder ledningstrasé for et eventuelt Gjengedal kraftverk, mener Statsforvalteren at oppgradering av eksisterende ledning vil falle inn under standardbestemmelser i forskriften § 4 bokstav m (direkte åpning), eller § 7 bokstav m (dispensasjon). Når det gjelder ledningstrasé 3, som er skissert til å gå gjennom foreslått verneområde, så ønsker Statsforvalteren å oppklare det de mener er en feiltolkning eller at det ved en feil utelatt «ikke» i uttalelsen fra NVE. I innspillet står det at *Statsforvalter vurderer at denne løsningen ville være forenlig med verneformålet til naturreservatet*. Statsforvalteren vurderer tvert imot at bygging av en ny ledning gjennom naturreservatet ikke er forenlig med verneformålet.

Statsforvalteren har redusert verneområdet i nordøst med 6 dekar for å gi rom til ev. kraftutbygging i Haugaelva.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. I § 4 bokstav g var det foreslått å åpne for generelt unntak for merking og rydding av stier avmerka på vernekartet. Miljødirektoratet tilrår at merking av stier legges til § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser), da merking av stier anses som et tilretteleggings-tiltak, noe som generelt ikke er ønskelig i naturreservater. Rydding av eksisterende stier

dekkes av den generelle vedlikeholdsbestemmelsen i § 4 bokstav d. Ny bestemmelse § 7 bokstav g lyder som følger: *g. merking av eksisterande stiar avmerka på vernekartet.* I § 5 bokstav b er det lagt til at sykling, riding og bruk av hest også er tillatt på traktorveg avmerket på vernekartet, og får følgende ordlyd: *b. Sykling, riding og bruk av hest er forbode utanom stiar og traktorveg markert på vernekartet.*

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorferdsel i tilknytning til § 4 bokstav f, *rydding og merking av nye stiar.* Motorisert ferdsel i utmark skal reguleres strengt og det er ikke praksis for åpning for motorisert ferdsel for vedlikehold av stier i skogvernområder.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Eimhjellen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at foreslått vernegrense ikke går helt ned til Eimhjellevannet fordi en slik avgrensning ble tilbudt til frivillig vern fra grunneierne. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eimhjellen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Hylsskaret naturreservat (utvidelse) i Suldal kommune, Rogaland

Utvidelse 414 dekar hvorav produktiv skog 262 dekar. Nytt totalareal 12 127 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE kan ikke se at det er energiinteresser i verneforslaget.

Suldal kommune er positiv til en utvidelse av reservatet på sørsiden av Hylsfjorden.

Kommunen ønsker å beholde forvaltningsansvaret for Hylsskaret naturreservat.

Naturvernforbundet i Suldal uttrykker glede over at Hylsskaret naturreservat blir utvidet.

Samtidig er de uroet over mangel på midler til ytterligere skogvern.

Rogaland fylkeskommunes støtter forslaget.

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering blir tillatt, og viser til Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet 22.4.2020 med forslag til endringer i forskriftsmal.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker det skal være tillatt å plukke små mengder sopp i verneområdene, også av ikke spiselige arter, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring.

Statsforvalteren tar uttalelsen fra Suldal kommune, NVE, Naturvernforbundet i Suldal og Rogaland fylkeskommune til orientering.

Suldal kommune får beholde forvaltningsmyndene for Hylsskaret naturreservat som i dag. Statsforvalteren svarer Norges Orienteringsforbund at de mener deres aktiviteter kan skade formålet med vernet ved stor slitasje og at det finnes store nok areal til å drive orientering utenom verneområdene, og vil dermed ikke gjøre endringer i forskriften som tillater det.

Statsforvalteren ønsker på generelt grunnlag, ikke å gi særskilt tillatelse til enkelte spesifisert aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet, må de søke om dette jf. § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til orienteringsinteresser her.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er det viktig at amatører har mulighet for å lære dette. Statsforvalteren mener imidlertid at det kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjente og sjelden sopp en plukker med seg, og at det finnes store nok areal utenfor verneområdene til

at det ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatene. Statsforvalteren vil derfor ikke gjøre endringer i forskriften som tillater dette. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Hylsskaret naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hylsskaret naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Try naturreservat i Kristiansand kommune, Agder

Areal 115 dekar hvorav produktiv skog 81 dekar.

Inngrep: Det går en eksisterende 22 kV høyspentledning innenfor området. Ledningen skal saneres i løpet av 2025 og legges i nærliggende vei utenfor naturreservatet.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF sendte innspill til oppstartsmeldingen og hadde ingen merknader.

NVE opplyser at det ligger en distribusjonsnettlinje eid av Glitre Nett AS sør for verneforslaget og at Glitre Nett AS har områdekonsesjon. De ber derfor Glitre Nett AS vurdere om drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegget kan bli hindret av vernet og hvilke bestemmelser de trenger i verneforskriften. NVE ber Glitre Nett AS om å uttale seg til verneforslaget, selv i tilfeller uten konflikt.

Glitre Nett AS viser til at de etter energiloven har områdekonsesjon i Kristiansand kommune. De har etablert høyspent luftlinje som kommer i konflikt med deler av naturreservatet. Den eksisterende kraftledningen er gammel og skal utbedres i 2024. Det er usikkert om ledningen skal fornyes i eksisterende trasé eller erstattes med høyspentkabel som legges i vegbanen. Det er behov for å opprettholde dagens ryddegate på 15 meter dersom linjen skal fornyes i dagens trase. Glitre Nett AS ber om at følgende punkter ivaretas i verneforskriften:

- Tinglyste rettigheter/skjønn videreføres
- Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddebeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebeltet der dette anses som farlig for anleggene
- Endring av mastepunktet, dvs. mastetype/mastehøyde og eventuelt flytting av mastepunktet dersom det er hensiktsmessig
- Nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved ombygging av anlegget.

Statsforvalteren er klar over at verneforslaget vil komme i berøring med eksisterende energianlegg med tilhørende ryddegate, og har derfor sendt forslaget på høring til Glitre Nett AS. Statsforvalteren har vært i dialog med nettselskapet etter høringen, og fulgt opp de innspillene som har kommet inn gjennom verneprosessen knyttet til ivaretagelse av energiinteressene.

Etter høringen har det blitt klart at den planlagte utbedring av kraftledningen innebærer at denne legges om og fjernes fra dagens trasé. Ledningen skal i stedet legges i eksisterende vei sør for foreslåtte naturreservat. Glitre Nett AS har i forbindelse med utbedringsarbeidet

spilt inn at de har behov for å kunne komme inn i verneområdet for å demontere og fjerne dagens ledning og for å fjerne eksisterende høyspentmaster.

Etter at det ble klart at kraftledningen i sin helhet skulle fjernes fra skogeiers eiendom ønsket grunneier å inkludere hele arealet fra grensen som var på høring til kantsonen på Trybekken (ca. 5 dekar) i verneområdet. Statsforvalteren mener dette er en fornuftig avgrensning da den bidrar til å få med ytterligere areal med rik edellauskog med mye innslag av eik på til dels høy bonitet i verneområdet. Kantsonen langs Trybekken er også kartlagt som naturtype viktig bekkedrag med utforming meandrerende parti med naturlige kantsoner. Kantsonen langs bekken består av edellauskog og mye svartor, og den kartlagte lokaliteten har høy naturverdi (A, svært viktig). Statsforvalteren mener derfor at dette ekstraarealet vil bidra med skog med vernekvaliteter, og derfor med fordel kan inkluderes i samlet forslag til Try naturreservat.

Fordi et utvidet verneforslag ville grense til en ny hjemmelshaver, og fordi det kunne medføre utfordringer knyttet til arbeidet med sanering av høyspentledningen, valgte Statsforvalteren å sende nytt verneforslag på en begrenset høring til AT Skog, skogeier, berørte naboer, samt NVE, Glitre Nett AS, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune og Agder fylkeskommune v/fylkeskonservatoren.

Det var kun NVE som uttalte seg formelt til den begrensede høringen. I innspillet viser de til at Statsforvalteren er i dialog med Glitre Nett AS. NVE ber Statsforvalteren fortsatt ha tett dialog med Glitre Nett AS slik at den videre verneprosessen kan ta tilstrekkelig hensyn til nedleggelsen og sanering av luftlinjen, samtidig som en får belyst hvilke behov Glitre Nett har i forbindelse med trekking av ny kabel samt fremtidig drift og vedlikehold. Statsforvalteren kontaktet Glitre Nett AS etter at fristen for å komme med innspill til den begrensede høringen var gått ut for å forsikre seg om at verneforslaget ikke lenger var i konflikt med energianlegget etter at kraftledningen er fjernet fra dagens trase. Det viste seg da at en av de eksisterende høyspentmastene (mastepunkt 19) vil ligge innenfor vernegrensen. Glitre Nett AS vil derfor ha behov for å komme til masten ved sanering av linjen. Statsforvalteren mener dette arbeidet vil være av såpass lite omfang at det ikke innebærer en trussel overfor verneverdiene. Statsforvalteren mener derfor at det kan innarbeides en spesifisert dispensasjonsbestemmelse knyttet til fjerning av masten samt eventuelt behov for bruk av motorkjøretøy ved oppgraving og fjerning av den. Slik vi vurderer det, er hensynet til sanering av energianlegget tatt tilstrekkelig hensyn til gjennom bestemmelsene i verneforskriften. Etter sanering og omlegging av dagens høyspentledning vil energianlegget bli liggende såpass langt unna naturreservatet at Statsforvalteren ikke mener det er hensiktsmessig å inkludere standardbestemmelsene knyttet til drift, vedlikehold og nødvendig oppgradering i verneforskriften.

Det er gjennomført en endring i avgrensningen for Try naturreservat etter høring, som omfattet en sørlig utvidelse på om lag 5 dekar slik som beskrevet ovenfor.

Det er videre åpnet for at Glitre Nett AS ved behov kan fjerne eksisterende mast på mastepunkt 19 etter at dagens høyspentledning er fjernet fra verneområdet. Dette er tatt inn i forskriften § 7 bokstav g om spesifiserte dispensasjonsbestemmelser: *g. fjerning av eksisterende høyspentmast på mastepunkt 19 og sanering av eksisterende 22 kV høyspentlinje.*

Det er også tatt inn et unntak om nødvendig motorferdsel i tilknytning til fjerning av den aktuelle høyspentmasten og sanering av den eksisterende høyspentledning i § 7 bokstav h: *h. fjerning av eksisterende høyspentmast på mastepunkt 19 og sanering av eksisterende 22 kV høyspentlinje.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Try naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Try naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Sannesnåsa naturreservat i Drangedal kommune, Telemark

Areal 2342 dekar, produktiv skog 1943 dekar.

Inngrep: Traktorveier. Området grenser til reguleringsmagasinet Toke som brukes i kraftproduksjon.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR SF, Forsvarsbygg, Statnett og Statkraft har uttalt at de ikke har merknader.

Landbruksdirektoratet har gitt tilsvarende innspill som for området Hellenen foran.

DMF uttalte til oppstartsmeldingen: "*Store delar av det føreslegne verneområder overlapper med område der DMF har utstedt undersøkingsrett. Ein undersøkingsrett inneber at rettshavar kan drive undersøking dersom andre naudsynte løyver er gjeve. DMF føreset at rettshavar, i dette tilfellet Transition Element AS, får moglegheit til å uttale seg gjennom verneprosessen.[..]*" DMF ga følgende innspill til høringen: «*DMF registrerer at vår uttale er tatt til etterretning i verneforslaga for Sannesnåsa, Hovdestyøyl og Songedalsnuten. Vi har dermed ikkje merknader til desse eller andre områdar utan registrerte mineralske ressursar.*»

Transition Elements AS skriver følgende på engelsk: "although the measures to be applied for the protection of the area may not affect our activities as an early-stage minerals explorer, they do effectively make that area of the licence valueless for us, as we would not be able to move into a development phase or partner with another company for development. We must therefore object that this proposal deprives us of valid exploration area, which makes the costs incurred in yearly fees wasted. That said, it is not a large part of our overall area and if there were suitable compensation for the fees already spent on licencing the protected area, we would not continue to object. [...] We are planning field work at the moment and, obviously, there is no point in us working on this area if it will be set off-limits for development."

NVE uttaler at det foreslåtte verneområdet grenser til HRV til reguleringsmagasinet Toke, som reguleres i forbindelse med kraftproduksjon av kraftverket Dalsfos Øst som eies av Skagerak Kraft AS. Skagerak Kraft AS har uttalt seg til oppstartsmeldingen og informerer at HRV er fastsatt til 60,35 moh. (NN 1954). 1000-års flommen i Toke er beregnet til kote 62,86 moh. De informerer så videre at en ved avgrensning av det foreslåtte verneområdet unngår fremtidige konflikter mellom verne- og reguleringsformål. NVE viser til at Skagerak Kraft AS sier: «*Vernegrensen bør derfor ikke dras helt ned mot høyeste regulerte vannstand (HRV), men legges i overkant av reguleringssonen/skvalpesonen rundt Toke. Ved gjennomføring av vassdragskjønn for vassdragsreguleringer har det vært vanlig å erstatte grunn/ulemper opp til minst 1 m over høyeste regulerte vannstand. Bakgrunnen for dette er at dette området vil kunne bli forsumpet, neddemt i flomsituasjoner og utsatt for erosjon. I vassdragskjønnene for Toke er det så langt vi kan se ikke gitt eksakt angivelse på hvor høyt denne sonen går hverken på hvert enkelt takstnummer eller for Toke som*

sådan, utover at det oppgis at disse forholdene er vurdert individuelt på hvert enkelt takstnummer. Vi ønsker derfor at grensene ut mot Toke avsluttes ved ca. 61,35 moh.» NVE støtter Skagerak Kraft AS sin uttalelse og ber om å flytte grensen til ca. 61,35 moh. NVE ber videre Skagerak Kraft uttale om de har behov i bestemmelser som sikrer nødvendig hogst og rydding ifm. regulering og varierende flomvannstander, samt dispensasjon for motorisert transport i forbindelse med dette. Som eksempel på hvordan slike bestemmelser kan ivaretas viser NVE til forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune. NVE oppfordrer områdekonsesjonær DE Nett AS til å uttale seg om forslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. Grunneier på gnr. 25/bnr. 21 har på vegne av alle grunneierne ønske om at det tas inn en bestemmelse i forskriftens § 4, som gir tilgang til å fyre med tyrived. Dette er en tradisjon under høstens jaktturet, og det er rikelig tilgang på tyri. Det vises i den forbindelse til verneforskrift for Vefallnåsa naturreservat som ligger like vest for Sannsnåsa. I § 4 bokstav j i verneforskriften står følgende: «*Bålbrenning med tørrkvist, tyri eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk. Tyri kan bare tas fra trær som har falt overende.*»

Statsforvalterens kommentarer

Til innspill fra Landbruksdirektoratet vil Statsforvalteren kommentere at området ikke er støl/sæterområde, men at det er tatt høyde for de andre innspillene i verneforskriften. Statsforvalteren har på bakgrunn av uttalelsene fra DMF tatt kontakt med selskapet som var tildelt undersøkelsesrett, Transition Elements AS. DMF har tildelt undersøkelsesrett til Transition Elements AS (TE AS) i området. Statsforvalteren viser til TE AS sitt svar, men bemerker samtidig at det ikke ligger registrert noen undersøkelsesrett i området på DMF sin kartinnsynsløsning. Det er uklart for Statsforvalteren hva dette innebærer. Statsforvalteren har fulgt opp Skagerak Kraft AS sitt innspill om fastsetting av kotehøyde for HRV mot regulert vassdrag, Toke. Statsforvalteren foreslår å etterkomme grunneierens ønske om å tillate bålbrenning med tørrkvist, tyri eller medbrakt ved, jf. § 4 bokstav f. Bakgrunnen for det er at forbruket av tyri begrenser seg til tre-fire dager under elgjakta på høsten. Fra grunneiersiden er det sagt at det er rikelig med tyri i området. Statsforvalteren anser at det begrensede forbruket ikke kan ha annet enn minimale negative konsekvenser for verneformålet.

I etterkant av høringen er det kartfestet flere stier og traktorveier innenfor verneforslaget. Disse kommer fram av vernekartet.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget med noen språklige og malmessige tilpasninger, presisering av verneformål og følgende andre endringer etter høringen: Nye unntaksbestemmelser tatt inn i § 4:

d. vedlikehold av eksisterende stier og traktorveier i henhold til standard på vernetidspunktet

g. bålbrenning med tørrkvist og tyri fra bakken eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

I verneforskriftens § 7 bokstav c har Statsforvalteren lagt til en bestemmelse som var glemt å ta med ved høringen:

c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltetkjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd bokstav b».

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratets kommentarer

Undersøkelsesrett for mineralressurser

DMF og Transition Elements AS skriver i uttalelser at sistnevnte har undersøkelsesrett innenfor foreslått verneområde. Statsforvalteren og Miljødirektoratet har sjekket DMF sin kartløsning, og det er ikke registrert noen rett som er synliggjort i området. Miljødirektoratet har derfor tatt kontakt med DMF for avklaring. DMF skriver i e-post 26.8.24 at undersøkelsesrettighetene ved foreslått verneområde Sannesnåsa nå er fristilt, og at det dermed per i dag ikke er registrerte undersøkelsesrettigheter i området. Miljødirektoratet anser dermed forholdet til mineralinteresser som avklart og anbefaler vern.

Grense langs reguleringsmagasinet Toke

NVE og Skagerak Kraft AS ber om at vernegrensen langs Toke flyttes til ca. 61,35 m.o.h, dvs. 1 meter over dagens HRV. Det vises til at 1000-års flommen i Toke er beregnet til kote 62,86 moh. og at en ved avgrensning av verneområdet kan unngå fremtidige konflikter mellom verne- og reguleringsformål. De skriver at det har vært vanlig å erstatte grunn/ulemper opp til minst 1 m over HRV fordi dette arealet vil kunne bli forsumpet, neddemt i flomsituasjoner og utsatt for erosjon. Miljødirektoratet viser til at vernegrensen i noen tilfeller er lagt høyere enn HRV der det er planer om heving av vannstand i forbindelse med kraftproduksjonen. Slike planer er ikke lagt fram for Toke, og det er både eksisterende naturreservater, bygninger/andre tiltak og kulturlandskap langs dagens vannkant som antas å gjøre vannstandsheving lite relevant. Når det gjelder 1000-årsflom, vil Miljødirektoratet bemerke at dette er sjeldent forekommende og at det er usikkerheter knyttet til forventet vannstandshøyde ved flomhendelser. Mindre vannstandsendringer utover HRV forventes dessuten ikke å ha betydelig konsekvens for verneverdiene. Miljødirektoratet mener at vernegrensen for Sannesnåsa bør legges langs dagens HRV på 60,35 moh.

Tyrived

I et naturreservat skal den døde veden bevares for artsmangfoldet. "Tyrived" er livsmiljø for en rekke arter, herunder sjeldne biller og sopp- og lavararter. Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren i at bruk av tyrived tre-fire dager under elgjakta, trolig vil medføre et begrenset uttak. Imidlertid åpner den foreslåtte bestemmelsen generelt for bruk av tyrived til all bålbrekking i naturreservatet, og Miljødirektoratet mener dette åpner for et uttak som er i strid med skogvernet. Bålbrekking i Sannesnåsa bør, som for de fleste andre skogvernområder, kunne gjennomføres i henhold til standardbestemmelser for bålbrekking i naturreservater. Miljødirektoratet har derfor fjernet "tyri" fra unntaksbestemmelsen og endret til standard ordlyd. Miljødirektoratet tilrår følgende bestemmelse for bålbrekking i § 3 bokstav e: *Bålbrekking er forbudt. Forbudet gjelder ikke bålbrekking med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.*

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Sannesnåsa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til reguleringsmagasin som benyttes til vannkraftproduksjon. KLD vurderer at i dette tilfellet kan vernegrensen flyttes til 1 meter over HRV. Dette fordi det ned mot HRV ikke er registret naturtyper eller forekomst av arter av nasjonal forvaltningsinteresse, samtidig som arealet er bratt slik at det ikke faller ut betydelige arealer av foreslått verneområde.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sannesnåsa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Finndalstveitjuvet naturreservat i Fyresdal kommune, Telemark

Areal 1561 dekar, produktiv skog 1156 dekar.

Inngrep: Verneforslaget ligger langs det regulerte vassdraget Finndøla. Selve elveløpet er tatt ut av verneforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett og Statkraft uttalte til oppstartsmeldingen at de ikke har merknader.

DMF, Bane NOR SF og Forsvarsbygg har ingen merknader.

Landbruksdirektoratet har gitt generelle innspill som for området Helleren foran.

Lede uttaler at de har luftledninger nær verneområdet som ikke blir berørt av forslaget.

Arendals Vasdrags Brugseierforening (AVB) kom med uttalelse til oppstartsmeldingen, hvor det fremkommer at AVB informerer om at Finndalstveit-Finndøljuvet er særlig viktig for AVB. Dam Vatna ligger oppstrøms foreslått verneområde og det kan forekomme flom og overløp som vil påvirke verneområdet. AVB er pliktig i konsesjonen til å sørge for tilsyn og gjøre tiltak for å holde flomoverløp og elveleier fri for hindringer slik at de får tilstrekkelig avledning av vannet i flomsituasjoner. AVB informerer videre at de vurderer området uegnet for vern. De har tilsyn og ferdes i området og må derfor ha adkomst til området med bil/traktor og andre anleggsmaskiner dersom det må istandsettes etter en flomhendelse hvor det har vært overløp på dammen. AVB ber at regulantens tilgang til nedstrøms vassdrag tas hensyn til dersom vernemyndighetene velger å gå videre med vern.

NVE viser i sin høringsuttalelse til at Arendals Vasdrags Brugseierforening (AVB) tidligere har uttalt seg til verneforslaget, og informert om at området er særlig viktig for AVB. NVE gjengir hovedtrekkene i AVBs uttalelse, jf. sammendrag over, og vurderer det også som nødvendig at konsesjonsbestemmelsene blir ivaretatt. NVE støtter AVB.

Verneforskriften må ifølge NVE ha bestemmelser som sikrer nødvendig hogst og rydding ifm. reguleringen og varierende flomvannstander, samt dispensasjon for motorisert transport i forbindelse med dette. Som et eksempel på hvordan slike bestemmelser kan ivaretas, viser NVE til §§ 4j., 6h. og 7r. i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune. NVE referer til at Statsforvalteren i høringen informerer at de ikke er enige i uttalelsen fra AVB om at Finndalstveitjuvet ikke egner seg for vern. Det er funnet miljøverdier av nasjonal interesse i området. Statsforvalteren er innstilt på å finne en løsning på AVBs innspill i henhold til forskriften og tar derfor dette inn i forskriften, slik NVE viser til at det er gjort ved Dokkajuvet naturreservat i Innlandet. NVE er positive til at Statsforvalter har inkludert bestemmelser i verneforskriften som sikrer nødvendig hogst og rydding ifb. reguleringen og varierende flomvannstander, samt dispensasjon for motorisert transport i forbindelse med dette.

NVE gjør oppmerksom på at VTK Nett AS har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet. NVE ber VTK Nett AS å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Statsforvalteren oppfatter at endringene som ble gjort i forskriften ved oppstart av verneprosess er godtatt av AVB med støtte fra NVE. Statsforvalteren la inn bestemmelse i §§ 4, 6 og 7 i verneforskriften i samsvar med innspillet fra NVE.

Statsforvalteren tilrår verneforskrift som i høringsforslaget, men med følgende endringer:

- § 7 bokstav a er endret fra *Merking, rydding og vedlikehold av stigar og gamle ferdseisvegar som ikkje var kjent på vernetidspunktet* til *merking og rydding av nye stiar*

- I § 7 bokstav j er det lagt til følgende i oppramsingen av aktiviteter som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med:
 - istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminne
 - tiltak i samband med forvaltning av vilt og fisk
 - naudsynt rydding av vegetasjon og uttak av masse langs elva som sikringstiltak mot flaum.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratets kommentarer

Etter innspill fra NVE og AVB (Arendal Vasdrags- og Brugseierforening) ved oppstart har Statsforvalteren tatt inn følgende bestemmelser i verneforskriften:

- Generelt unntak i § 4, bokstav k for *naudsynt rydding av vegetasjon i Finndølas regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltingsstyresmakta*
- Generelt unntak i § 6, bokstav d for *Naudsynt motorferdsel i samband med rydding av vegetasjon i Finndølas regulerte elveleie som akutt sikkerhetstiltak mot flom, jf. § 4 bokstav k. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltingsstyresmakta*
- Spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7, bokstav i for *naudsynt rydding av vegetasjon og uttak av masse langs elva som sikringstiltak mot flaum.*

Miljødirektoratet registrerer at NVE og regulerer i flere verneforslag den senere tid har vist til verneforskriften for Dokkajuvet, og bedt om at det tas inn tilsvarende bestemmelser for verneforslag som grenser til regulerte vassdrag. På generelt grunnlag vurderer Miljødirektoratet at disse bestemmelsene åpner for tiltak som kan forringe verneverdiene i bekkekløfter. Bekkekløftene utgjør gjerne varierte og komplekse naturmiljøer, som gir grunnlag for et stort antall ulike naturtyper og et rikt og variert artsmangfold. Særegne forhold i stor- og finskala miljøvariabler som luftfuktighet og lokalklima, topografi, rasmark og bergveggsmiljøer, flom- og fossesprøytoner mv. danner spesielt grunnlag for et stort mangfold av habitatspesifikke arter knyttet både til skog og andre miljø i bekkekløfter. Både rydding av vegetasjon og uttak av masser vil dermed kunne forringe livsmiljøet for artene. Ved utarbeiding av verneforslag skal det gjøres en avveining mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser og -hensyn. For hvert enkelt område må det gjøres en konkret vurdering av det faktiske behovet for særskilte bestemmelser, og det må framkomme hvilke typer tiltak det kan være snakk om og forventet omfang.

I Finndalstveitjuvet er nasjonale naturverdier knyttet til skogen i bekkekløften og langs elvestrengen. Det er registrert varierte og rike vegetasjonstyper, en rekke rødlista arter, innslag av rødlista naturtyper, naturskogskvaliteter og død ved av ulike treslag. Rydding av vegetasjon og uttak av masse vil forringe verneverdiene og formålet med vernet.

Miljødirektoratet mener at det ikke er sannsynliggjort eller tilstrekkelig spesifisert på hvilken måte tiltak konkret er nødvendig i Finndalstveitjuvet. Det er ikke vist til erfaringsmessig behov for tiltak (type og omfang). Vi vil også bemerke at foreslått vernegrense er lagt et stykke nedenfor damanlegget. Etter en samlet vurdering, tilrår derfor ikke Miljødirektoratet at de nevnte bestemmelser knyttet til rydding av vegetasjon, uttak av masse og tilhørende motorferdsel i Finndalstveitjuvet.

Dersom det i framtiden skulle oppstå et akutt samfunnsmessig behov for sikkerhetstiltak mot flom, ligger det en sikkerhetsventil i naturmangfoldloven § 48:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelser i §§ 4, 6 og 7 knyttet til rydding av vegetasjon og uttak av masse langs elva som sikkerhetstiltak mot flom, og åpningen for motorisert ferdsel i tilknytning til dette tiltaket.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut § 4 bokstav i *vedlikehold av eksisterende traktorvegar vist på vernekartet slik tilstanden var på vernetidspunktet*. Basert på Statsforvalterens beskrivelser og tilrådet vernekart er det ikke er traktorveier innenfor verneforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Finndalstveitjuvet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det regulerte elveløpet med sterkt redusert vannføring ikke inngår i det foreslåtte verneområdet, slik at foreslått vernegrense følger begge elvebredder. KLD vurderer at selv om det regulerte elveløpet ikke inngår i verneforslaget, så kan vern likevel vanskeliggjøre oppfyllelse av konsesjonsbestemmelsene for vassdragsreguleringen i dette tilfellet.

KLD vurderer at området kan sammenlignes med Dokkajuvet naturreservat bl.a. ved at verneforslaget berører et sterkt regulert elveløp over en lengre strekning, at det gjelder et større vassdrag, og at verneforslaget omfatter begge sider av elveløpet. Det foreslås derfor at det i verneforskriften tas inn samme bestemmelser som for området Dokkajuvet naturreservat, slik at følgende bestemmelser tas inn:

§ 4 ny bokstav i:

- Nødvendig rydding av vegetasjon i Finndølas regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 6 annet ledd ny bokstav d:

- Nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av vegetasjon i Finndølas regulerte elveleie som akutt sikkerhetstiltak mot flom, jf. § 4 bokstav i. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 7 nye bokstaver j og k:

- Planmessig rydding av vegetasjon i Finndølas regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom.
- Fysiske tilretteleggingstiltak i Finndøla for å bedre tilstanden for vannmiljøet og redusere skadevirkningene etter eksisterende kraftutbygging.

I tillegg tas inn i § 7 hjemmel for nødvendig motorferdsel for de to nye punktene i § 7.

KLD foreslår også at det tas ut et areal nærmest demningen på sørsiden av elveløpet.

Arealet på vel en dekar utgjør en liten andel av foreslått verneområde, men vil ytterligere øke avstanden fra demningen til vernegrensen langs elveleiet.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og foreslår vern av Finndalstveitjuvet naturreservat i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

10. Vestfjellet og Svartejuv naturreservat i Hjartdal kommune, Telemark

Areal 5011dekar, produktiv skog 4388 dekar.

Inngrep: En traktorvei.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, Statnett, Lede AS og Statkraft har gitt uttalelse og har ingen merknader. DMF uttaler at forslaget rører ved undersøkelsesrett til Mydalen 5 gitt til Teako Minerals Norway AS 14.2.2024. Det skal undersøkes for bly, gull, kobber og sølv. Teako Minerals Norway AS fikk kopi av DMFs uttalelse.

NVE påpekte i oppstartsmeldingen at inntaket til et planlagt Hjartsjø minikraftverk ligger innenfor Vestfjellet og Svartejuv. Statsforvalteren kommenterte at vernegrensen ble satt i samarbeid med grunneierne. Statsforvalteren vil vente med å justere vernegrensen til dette behovet bli meldt inn i høringsrunden. NVE har vært i kontakt med utbygger som har uttrykt at han anser at det ikke er konflikt med det foreslåtte vernet og hans planer.

Forsvarsbygg ga uttalelse til oppstartsmeldingen, og ba om at det i forskriften ble gitt nødvendige unntak for militær operativ virksomhet og særskilt unntak for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. Forsvarsbygg hadde ingen ytterligere merknader.

Landbruksdirektoratet har gitt generelt innspill som omtalt for området Hellenen foran.

Naturvernforbundet i Telemark støtter forslaget, men har kommentarer til deler av avgrensingen i nord på gnr./bnr. 60/5 hvor de peker på at flere rødlista arter ikke er fanget opp. De peker også på at en forekomst av rik edellauvskog med lind ikke er tatt med på eiendom 60/2 og forekomst av rosenjodskinn på gnr./bnr. 61/2. De mener forekomstene må inkluderes. På gnr./bnr. 57/4 er det tatt med ungskog som de mener må ekskluderes.

Norsk Orientering viser til brev til Miljødirektoratet om endringer i forskriftsmalen.

Hjartdal kommune ønsker ikke å ha forvaltningsmyndighet for reservatet.

Statsforvalterens kommentarer:

I tråd med uttalelsen fra Forsvarsbygg har Statsforvalteren lagt inn hensyn til Forsvarets aktiviteter i forskriftens § 6.

Når det gjelder uttalelsen fra DMF har ikke Statsforvalteren tatt kontakt med firmaet Teako Minerals Norway AS i forbindelse med forslaget. Statsforvalteren forventer at firmaet kjenner til planene siden DMF sendte kopi av deres uttalelse. Statsforvalteren har registrert av tillatelse til undersøkelser er gitt etter at en starta opp verneprosessen for området. Statsforvalteren registrerer videre at tillatelse til undersøkelser bare berører et mindre areal i nedre del av verneforslaget i bekkekløfta i Svartejuv. Bekkekløfta utgjør likevel noe av det mest verneverdige i hele verneforslaget, med både rødlista naturtyper og flere rødlista arter, samt ansvarsarten huldregras (NT). Statsforvalteren forventer at dette viktige området i verneforslaget ikke vil bli undersøkt nærmere av hensyn til verneverdiene her, og gjør samtidig oppmerksom på at slike undersøkelser vil kreve dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48.

Til uttalelsen fra Naturvernforbundet i Telemark kommenterer Statsforvalteren at de fleste rødlista artene de peker på er å finne i andre deler av verneforslaget. Frivillig vern baseres på at grunneieren tilbyr staten areal for vern, og i noen tilfeller er det slik at en ikke får fanget opp alle arter som en ønsker i avgrensningen. I et lengre perspektiv kan den yngre skogen utvikle vernekvaliteter, og slike områder kan eksempelvis restaureres ved å legge til rette for større treslagsvariasjon og utvikling av død ved.

Statsforvalteren tilrår å ta inn aktuelle aktiviteter med behov for motorferdsel i § 7 i.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at verneforslaget overlapper delvis med en undersøkelsesrett (Mydalen 5) gitt til Teako Minerals Norway AS 14.2.2024. Området med tildelt

undersøkelsesrett utgjør grovt målt ca. 150 000 dekar. Et svært begrenset areal på ca. 46 dekar, tilsvarende ca. 0,03 %, av undersøkelses-rettområdet, ligger innenfor foreslått vern. Det er ingen registrerte metallforekomster innenfor verneforslaget, men det er et ubetydelig overlapp på ca. 0,3 dekar av en sand- og grusforekomst registrert i 1995 med liten råstoff-betydning. Verneforslaget har nasjonale verneverdier, og bekkekløfta utgjør en sentral del av dette. Bekkekløfta har både rødlista naturtyper og flere rødlista arter. Miljødirektoratet viser for øvrig til Statsforvalterens vurdering, og støtter denne. Etter en samlet vurdering anbefaler Miljødirektoratet vern av området.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å kunne søke om motorisert ferdsel i tilknytning til merking og rydding av stier i § 7 bokstav i, jf. § 7 bokstav e. Motorisert ferdsel i utmark skal reguleres strengt, og det er ikke praksis for åpning av motorisert ferdsel for vedlikehold av stier i skogvernområder.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Vestfjellet og Svartejuv naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vestfjellet og Svartejuv naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Linfjell og Sauås naturreservat i Nome kommune, Telemark

Areal 5017 dekar, produktiv skog 3893 dekar.

Inngrep: Skogsbilveg, traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett og Statkraft uttalte til oppstartsmeldingene at de ikke har merknader.

Bane NOR SF og DMF har gitt uttalelser men har ikke hatt merknader.

Forsvarsbygg uttalte til oppstartsmeldingen for Linfjell-Lubergfjell at særskilt unntak for avgang og landing med Forsvaret sine luftfartøy måtte tas med i forskriften.

Landbruksdirektoratet har gitt noen generelle innspill som for området Hellenen foran.

NVE uttaler at så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE ber områdekonsesjonærene og nettselskapene Telemark Energi AS og Føre AS uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslisten.

Føre AS er nettselskap i Nome og Midt-Telemark kommuner, og uttaler at de ikke har infrastruktur i nærheten eller kjenner til noen planer i området.

Lede AS har gitt uttalelse til høringsforslaget for Linfjell og Sauås om at de ikke har anlegg i området og har derfor ingen merknader.

Fred Olsen Renewables uttaler at området overlapper med areal som er foreslått til Brunane-Luberg hybridkraftverk som utvikles av Drangedal Kraft, Telemark Energi og Fred. Olsen Renewables. De er i dialog med grunneiere om en eventuell reduksjon av arealet og vil komme med en tilbakemelding på dette innen 1. mars. Vedlagt uttalelsen følger et kart som viser forsalg til planområdet for Brunane-Luberg hybridkraftverk.

Statsforvalterens kommentarer

Til uttalelsen fra Forsvarsbygg, har Statsforvalteren innarbeidet hensynet til Forsvarets aktiviteter i forskriften for Linfjell og Sauås, jf. § 6.

Når det gjelder uttalelsen fra Fred Olsen Renewables, har Statsforvalteren ikke mottatt ytterligere tilbakemelding.

Et areal på 7 dekar er tatt ut etter høring for å grense ut flere bygninger.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget med noen språklige tilpasninger, presisering av verneformål og følgende andre endringer:

- I § 4 bokstav d er tekst i kursiv lagt til i bestemmelsen: vedlikehold og merking av eksisterende stier, traktorveier og skogsbilveier *i henhold til standard på vernetidspunktet.*
- I § 5 bokstav b er tekst i kursiv lagt til i bestemmelsen: sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier, *traktorveier og skogsbilveier.*
- I § 6 bokstav b er tekst i kursiv lagt til i bestemmelsen: nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget *og med traktor og ATV på traktorveier avmerket på vernekartet.* Dette er lagt til etter en dialog med tilbyderne via AT Skog.
- I § 7 bokstav a er ordlyden endret fra *Merking, rydding og vedlikehold av nye stier, løyper og gamle ferdselsveier som ikke var kjent på vernetidspunktet til merking og rydding av nye stier*
- I § 7 bokstav c er det er lagt til følgende bestemmelse som manglet i høringen: *nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd bokstav b.*

I § 7 bokstav i er det lagt til følgende i oppramsingen av aktiviteter som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- vedlikehold og merking av eksisterende stier, traktorveier og skogsbilveier i henhold til standard på vernetidspunktet
- utsetting av saltstein
- merking og rydding av nye stier
- hogst av etablerte plantefelt
- oppsetting og vedlikehold av gjerder

Statsforvalteren opplyser i etterkant av oversendt tilråding at unntak fra motorferdsel-forbudet er uteglemt for to eksisterende veier i området. Veiene er bommet og benyttes bl.a. i forbindelse med tilkomst til hytte og jakt. Det er derfor lagt til følgende unntaksbestemmelse i § 6 bokstav c: *Motorisert ferdsel på veier avmerket på vernekartet.* Samtidig er *skogsbilvei* endret til *vei* i § 4 bokstav d og § 5 bokstav b.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å kunne søke om motorisert ferdsel i tilknytning til rydding merking av nye stier. Motorisert ferdsel i utmark skal reguleres strengt, og det er ikke praksis for åpning av motorisert ferdsel for vedlikehold av stier i skogvernområder. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Linfjell og Sauås naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til høringsinnspill nevnt over fra Fred Olsen Renewables, og til kommentar fra Statsforvalteren om at de ikke har mottatt tilbakemelding fra Fred Olsen Renewables innen 1. mars som varslet. KLD har fått bekreftet at aktuelle skogeierne innenfor verneforslaget har inngått avtale om frivillig skogvern. Følgelig ønsker disse vern og ikke vindkraftutbygging på sitt areal. KLD viser også til at overlappet utgjør en liten arealandel, anslagsvis mindre enn ca. 5 %, av arealet som på hjemmesiden til Fred Olsen Renewables er kalt «foreløpig planområde».

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Linfjell og Sauås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Svarteputt naturreservat i Nome kommune, Telemark

Areal 856 dekar, produktiv skog 682 dekar.

Inngrep: To traktorveier.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Bane NOR, Forsvarsbygg, Statnett og Statkraft har gitt uttalelse og har ikke merknader.

NVE uttaler at så langt den kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør oppmerksom på at Telemark Energi AS har områdekonsesjon, og oppfordrer nettselskapet til å uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslisten.

Føre AS har ikke infrastruktur i nærheten, og kjenner ikke til planer i området.

Statsforvalteren viser til at det i NVEs kartinnsynsløsning framkommer at Føre AS har områdekonsesjon. Føre AS er nettselskap i Nome kommune og Midt- Telemark kommune, og datterselskap av Telemark Energi AS. De har kommet med uttalelser til høringen, og har ingen interesser i området.

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget, med noen justeringer.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget med noen språklige og malmessige tilpasninger og følgende andre endringer:

- I § 4 bokstav d er det lagt til *vedlikehold av traktorveier* i tillegg til stier.
- I § 7 bokstav c er det er lagt til følgende bestemmelse, som manglet i høringen:
nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd bokstav b.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Svarteputt naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svarteputt naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Værstadjellet naturreservat i Nome kommune, Telemark

Areal 526 dekar, produktiv skog 443 dekar.

Inngrep: En traktorvei.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, Statnett, Statkraft og DMF har gitt uttalelse men har ikke merknader.

Forsvarsbygg uttalte til oppstartsmeldingen at særskilt unntak for avgang og landing med Forsvaret sine luftfartøy måtte tas med i forskriften.

NVE uttaler at det ikke er energiinteresser i verneforslaget. Føre AS er områdekonsesjonær. NVE ber Føre AS om å komme med uttalelse, selv i tilfeller uten konflikt.

Lede AS har gitt uttalelse om at de ikke har anlegg i området, og har ingen merknader.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget med noen justeringer, og følgende andre endringer etter høringen:

- Det er lagt inn åpning for bålrensing. Dette er gjort fordi grunneier tidligere i prosessen ønsket å ha en fast bålrensing.
- I § 4 bokstav b er «fiske» fjernet, da det ikke er fiskemuligheter innenfor verneforslaget.
- I § 4 bokstav d er «sti» endret til «traktorvei».
- I § 7 bokstav c er det er lagt til følgende bestemmelse som manglet i høringen: *nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd bokstav b.*

I § 7 bokstav i er det lagt til følgende i aktiviteter som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- vedlikehold og merking av eksisterende traktorvei vist på vernekartet
- utsetting av saltstein
- istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner
- merking og rydding av nye stier

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Værstadjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Værstadjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Bjørgefjell naturreservat i Seljord kommune, Telemark

Areal 4529 dekar, produktiv skog 1732 dekar.

Inngrep: Traktorveier, en kraftledning inntil verneområdet.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Statnett, Bane NOR, Språkrådet og Riksantikvaren har gitt uttalelse men har ikke hatt merknader.

Landbruksdirektoratet har gitt en generell uttalelse som for området Hellingen foran. NVE skriver at Statnett har uttalt seg under oppstartsmeldingen av verneplanen og ikke har merknader til Bjørgefjell. NVE gjør oppmerksom på at en 22 kV kraftlinje tilhørende Vest-Telemark Kraftlag Nett grenser til/går gjennom området. De kjenner ikke til fremtidige nettanleggplaner i området, derfor er det viktig at Vest- Telemark Kraftlag Nett blir orientert om verneforslaget slik at de kan uttale seg om standardbestemmelsene er tilstrekkelig for å dekke deres behov nå og i fremtiden.

Vest-Telemark Kraftlag NETT AS skriver at vernegrensa bør være minst 30 meter fra ei høyspentlinje. De har en klausulert ryddebredde på 10-12 meter der all vegetasjon ryddes jevnlig. I tillegg må man ha ei sone der man kan få hogge fritt når dette er nødvendig. Det er lite trolig at det blir flatehogst i 30 meters bredde på begge sider av Seljordsvatnet, men det er viktig å fjerne tre som er til fare for høyspentlinja.

Statsforvalteren har tatt innspillene fra NVE og Vest-Telemark Kraftlag NETT AS om avgrensning til etterretning. Vernegrensa i sør er flytta i overkant av kraftledningen slik at den går ca. 12 m fra kraftlinja, som er den klausulerte og etablerte ryddesona. Om det er behov for uttak av tre i en større bredde så er praksis at netteier må søke om dispensasjon.

En slik tillatelse kan være flerårig. Selv om kraftledningen er holdt utenfor verneområdet, er det i forskriften tatt inn en bestemmelse om kraftlinja, jf. § 4 j.

Rundt Nystaul er avgrensingen rundt hytta endret, slik at 6 dekar er tatt ut. I samarbeid med grunneiere har Statsforvalteren vurdert at den yngre skogen mot vernegrensa i nord også tas ut. Det er i tillegg tatt ut litt mindre areal i vest og sør etter ønske fra grunneierne. Grunneier med gnr./bnr. 3/8 har enkelte planar for bygninger på eindommen som kommer i konflikt med foreslåtte verneforskrift for området. Statsforvalteren har derfor også valgt å grense ut ca. 5 dekar rundt bygningene ved denne eiendommen i vernekartet.

I tråd med innspillene i fm. høring har Statsforvalteren tatt inn endringer i § 7. Når det gjelder innspill som har kommet om uttak av ved på et større areal rundt hyttene, er ikke dette mulig etter forskriften, men det er åpnet for frakt av ved etter søknad jf. § 7 k. Det er også tatt inn mulighet for nødvendig vegetasjonsrydding innenfor et mindre areal (ca. 1 dekar) rundt hyttene jf. § 7 n. Om det blir tatt ut tre innenfor dette arealet kan det brukes til ved. Uttak av vegetasjon rundt hyttene av sikkerhetsmessige grunner kan uansett gjennomføres.

Etter høringen kom grunneiere med innspill om mindre endringer i vernegrensa på to steder i nedre del mot Lauvnesodden, som reduserer vernearealet med ytterligere 19 dekar. I tillegg er det innspill om at manglende traktorveier må inn i vernekartet, samt ønske om bruk av traktor og ATV på eksisterende traktorveier innenfor verneområdet, for uttransport av felt storvilt. Statsforvalteren vurderer innspillene som kurante og har endret forslag til verneforskrift og vernekart i tråd med dette.

Grunneier med gnr./bnr. 54/4 har ønske om istandsetting av et par små buer som har rast sammen på husmannsplassen Svartufs. Statsforvalteren har vurdert at dette er tiltak som må søkes om, og har derfor foreslått en ny bestemmelse i verneforskriften under § 7; *Gjenoppføring av bygningar på gamle hustufter på husmannsplassen Svartufs, gnr./bnr. 54/4, avmerka i vernekartet.* En forutsetning for gjenoppføring er at bygningene skal tilsvare de som har stått der tidligere, både i størrelse og byggeskikk, i tillegg til at Statsforvalteren har mulighet til å sette ytterligere krav ved søknad om tillatelse. Det meste av materialer er tenkt fraktet med helikopter. Så lenge det ikke er snakk om landing, vil dette medfører kortvarig forstyrrelse og skånsom gjennomføring.

Statsforvalteren vil avmerke på endelig vernekart avgrensing av området med hustuftene på Svartufs. Det vil også avmerkes en eksisterende gapahuk i overkant av Svartufs. Vernekartet er supplert med traktorveier og kraftlinja er tatt ut som tema i kartet ettersom den ikke lenger ligger inne i verneområdet.

Etter høringen er det gjort justeringer av vernegrensen for å grense ut kraftledningen ved grensa i sørvest og ungskog i den nordlige delen av området. I tillegg, etter innspill fra grunneierne, er det tatt ut areal i sør og vest samt ved Lauvnesodden og ved Nystaul. Disse justeringene utgjør en samlet reduksjon av arealet 333 dekar i forhold til høringen. Nytt totalareal blir da på 4 529 dekar.

Det er også gjort noen justeringer i forskriften etter innspill fra grunneierne.

I § 6 b er det tatt inn et tillegg om traktor eller ATV på traktorveier: *6 b Naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy som ikkje set varige spor i terrenget, og med traktor eller ATV på traktorvegar avmerka i vernekartet.*

I § 7 er det tatt inn følgende bestemmelser:

k. naudsynt motorferdsel for transport av ved, materiale og utstyr til bygningaravmerka i vernekartet, samt hytter på gnr./bnr 3,3, 3,8, 3/14, 3/15 og 54/12 som ligg inne i reservatet avgrensa som egne eigedommar

- l. oppsetting av enkelt uthus/utedo eller enkelt tilbygg med uthusfunksjon til bygninger avmerka i vernekartet*
- m. naudsynt rydding av vegetasjon i eit område på inntil 1 dekar rundt hytter avmerka i vernekartet*
- n. naudsynt rydding av vegetasjon og skjøtsel på husmannsplassen Svarthufs på gnr./bnr. 54/4, for å halde opphavlege beite opne og hindra gjengroing*
- o. gjennoppføring av bygningar på gamle hustufter på husmannsplassen Svarthufs på gnr./bnr. 54/4 avmerka i vernekartet.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet registrerer at bestemmelsen i § 4 k om oppgradering eller fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnittet, er tatt ut etter høring. Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren i at denne ikke lenger er relevant ettersom kraftledningen nå er grenset ut av verneområdet. Miljødirektoratet registrerer også at det etter høring er tatt ut bestemmelse i § 6 c om nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på energi- og nettanlegg. Kraftledningen er grenset ut av verneforslaget, og det går bilveg nært kraftledningen, slik at nettanlegget er tilgjengelig uten å måtte inn i verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å justere på ordlyden for noen av bestemmelsene for å gjøre dem mer presise. § 7 bokstav k er ment å omfatte både bygninger som ligger innenfor vernegrensen og hytter som er avgrenset fra vernet gjennom utskilte polygon/hull i naturreservatet, men dette kan være noe uklart slik bestemmelsen er formulert. Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd § 7 bokstav k: *naudsynt motorferdsel for transport av ved, materiale og utstyr til bygningar avmerka på vernekartet på gnr./bnr. 2/1 og 54/4, samt hytter på gnr./bnr. 3/3, 3/8, 3/14, 3/15 og 54/12.*

Underveis i prosessen har hyttene i området blitt grenset ut av vernet, og bestemmelsen i § 7 bokstav m om *rydding av vegetasjon i eit område på inntil 1 dekar rundt hytter* synes dermed ikke relevant. Det ligger imidlertid bygninger på gnr./bnr. 2/1 og 54/4 som ikke er grenset ut. Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 7 bokstav m til: *naudsynt rydding av vegetasjon i eit område på inntil 1 dekar rundt bygningar avmerka på vernekartet på gnr./bnr. 2/1 og 54/4.* Når hyttetomtene er grenset ut, må det legges til grunn at byggetiltak ikke skal skje innenfor verneområdet.

Når det gjelder § 7 bokstav l presiserer Miljødirektoratet at bestemmelsen er knyttet til husmannsplassen på Svartufs. Bestemmelsen skal dekke behov for et enkelt tilbygg eller uthus med lagringsfunksjon, og skal ikke benyttes som oppholdsrom. Do skal være tilgjengelig for allmennheten. Miljødirektoratet tilrår følgende presisering i bestemmelsen i § 7 bokstav l: *Oppføring av enkelt uthus/utedo eller enkelt tilbygg med uthusfunksjon til bygningar på husmannsplassen Svartufs avmerka i vernekartet på gnr./bnr. 54/4.*

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Bjørgefjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørgefjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Festningen naturreservat i Flå kommune, Buskerud

Utvidelse 1373 dekar, produktiv skog 860 dekar. Nytt totalareal 2379 dekar.

Nytt areal for Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde 213 671 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Statens vegvesen, Statnett, NVE, Glitre Nett og DMF har uttalt seg til verneforslaget og har ingen merknader.

Akershus og Oslo Orienteringskrets ønsker følgende bestemmelse i alle nye verneområder: *Turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalteren har når det gjelder orienteringsaktivitet benyttet standard forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Forvaltningsmyndigheten skal kunne ha kontroll med aktivitet i verneområdet, og ha en mulighet for å stille vilkår til gjennomføring av aktiviteter og tiltak i området. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger. Det følger av forskriftsmalen at det kan tas inn særskilt unntak for dette. I Festningen ønsker vi dialog om hvilke midlertidige innretninger som settes ut, og ønsker søknad om utsetting av dette. Vi mener videre at det er krevende å etterleve en bestemmelse som knytter opp til *årlig* kontakt mellom arrangører av ulike arrangementer. Vi har derfor bare benyttet denne bestemmelsen i noen få områder der det allerede er etablert orienteringsaktivitet. Verneforskriftens bestemmelser må åpne for å kunne stille vilkår, og det må da være et vedtak/tillatelse. Vi ønsker at arrangører setter seg inn i regelverket i det aktuelle området og tar kontakt med forvaltningsmyndigheten ved behov for tillatelse eller veiledning.

Etter høringen er arealet mellom Aurdalsfjorden og Busandvegen, om lag 159 dekar, tatt ut av verneforslaget etter ønske fra grunneier. Det er ikke viktige naturverdier knyttet til dette arealet. Bestemmelsene som omhandlet denne veien er tatt ut av forslaget til verneforskrift. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Festningen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Festningen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Skotta naturreservat (utvidelse) i Bærum kommune, Akershus

Utvidelse 85 dekar, produktiv skog 84 dekar. Nytt totalareal 102 dekar.
Nytt areal for Kolsås-Dælivann landskapsvernområde 5182 dekar.

Skotta naturreservat ble vernet i 1978 samtidig med vernet av Kolsås-Dælivann landskapsvernområde. Naturreservatet har ingen egen verneforskrift, men regler for naturreservatet ligger i verneforskriften for Kolsås-Dælivann landskapsvernområde. Bærum kommune har tilbudt foreslått utvidelse av Skotta naturreservat i sammenheng med at tilgrensende Kolsås-Dælivann landskapsvernområdet ble redusert i areal for å realisere planlagt høydebasseng nord i landskapsvernområdet. Det fulgte av Miljødirektoratets klageavgjørelse på høydebassenget at forutsetningen for å justere landskapsvernområdet var at arealet ble erstattet gjennom utvidelse av Skotta naturreservat.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Statens vegvesen, Statnett og DMF har uttalt seg og har ingen merknader. Bærum kommune er positiv til den foreslåtte utvidelsen, men har innspill knyttet til friluftsliv og avgrensning. De ber også om at arbeidet med å revidere verneforskriften for Kolsås-Dælivann landskapsvernområde prioriteres. Området er et mye brukt friluftsområde og det er behov for å se på verneforskriften på nytt, spesielt sykling, orientering og hundehold. Eksempelvis er orienteringsposter forbudt i naturreservatene og sykling er kun tillatt på veier landskapsvernområdet. Ferdelsbegrensninger må være faglig godt begrunnet. Det må vurderes om 5 m buffer mot Dæliveien er tilstrekkelig pga. skråning

hvor trærne vil lene seg mot veien. Må vurdere å enten ta ut gnr/bnr. 24/16 eller ta inn i verneforskriften at vedlikehold av randsone mot dyrkamarka er tillatt ref. gjeldende verneforskrift. I sørøst er grensen lagt helt inntil privat hage, det må vurderes å trekke vernegrensen noe unna for å forhindre fremtidige konflikter. Det kan se ut til at gbnr. 1/109 og 24/16 mangler i oppramsingen av hvilke eiendommer som berøres av utvidelsen. NVE kan ikke se konflikt med noen energiinteresser. NVE registrerer at Elvia forespurte om standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg for Skotta. Statsforvalteren avviste forespørsel. Vernegrensen ble justert slik at kraftlinja og ryddebeltet ligger utenfor verneområdet. NVE forventer at Elvia vil uttale om de har fortsatt behov for motorferdsel eller skogrydding i et vernet område etter grensejusteringen.

Elvia AS har lavspent luftledninger samt kabelanlegg i det planlagt utvidede området for Skotta naturreservat, og ber her om at standardbestemmelsen drift og vedlikehold av strømmnett inkluderes i vernebestemmelsene. Det er konkrete fremtidige planer i områdene. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Oslo og omland friluftsråd(OOF) støtter utvidelsen men mener forskriftene bør revideres og moderniseres. OOF ber om at verneforskriftene gjennomgås slik at utforming og formål blir mer i tråd med malen for vernebestemmelser i Marka fra 2015. Momenter i bestemmelsene, f.eks. forbud mot stisykling og orienteringsposter, bes vurdert på nytt og endres dersom forbudene ikke kan begrunnes i hensyn til verneverdiene.

Akershus og Oslo Orienteringskrets: viser til bestemmelse § 4 4. om ferdsel i forskriften for Kolsås-Dælivann landskapsvernområde som lyder *Store eller terminfestede orienteringsløp kan bare holdes etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.*

Orienteringsposter må ikke legges i naturreservatene. De ber om at bestemmelsen om orienteringsløp endres til "Turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes." Formuleringen ønskes i alle nye verneområder.

Tyrving Idrettslag arrangerer turorienteringstilbudet Flaggspretten hvert år, og de bruker Kolsås-Dælivann-området for treninger og lokale kretsløp. De foreslår at orienteringsbestemmelsen i området får en ordlyd som samsvarer med forskriften for nærliggende Gardlaushøgda naturreservat samt det store nyopprettede verneområdet i Østmarka: "Turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes."

Statsforvalterens kommentarer

Det er gjennom høringen kommet flere innspill som går på at eksisterende verneforskrift for landskapsvernområdet bør endres. Dette gjelder orienteringsløp, turorientering, sykling, hundehold og vedlikehold av randsone mot dyrket mark. Eksisterende vernebestemmelser for Skotta naturreservat inngår i «Forskrift om vern av Kolsås-Dælivann landskapsvernområde med plante- og fuglelivsfredninger og fire naturreservater i Bærum kommune» fra 1978. Denne utvidelsen som her tilrås er et resultat av kompenserende tiltak i forbindelse med at et areal på ca. 23,5 da ble tatt ut av landskapsvernet i forbindelse med realisering av nytt høydebasseng. Verneforskriften for landskapsvernområdet og tilknyttete naturreservat fra 1978 kunne med fordel ha blitt revidert og modernisert. Men dette krever en egen prosess som må omfatte hele landskapsvernområdet med tilknyttete reservater og spesielt opp mot de store natur, kulturlandskaps- og friluftslivsverdier i området som sådan. Nå har Statsforvalteren av kapasitetshensyn valgt å ikke revidere verneforskriften, men kun

gjennomføre grenseendringene for Skotta naturreservat som et kompenserende tiltak etter bygging av høydebasseng. Statsforvalteren håper å senere kunne gjennomføre en modernisering av hele verneforskriften. Eneste justeringer som anbefales nå er å justere størrelsen til Skotta naturreservat og med korrekte gårds- og bruksnummer. Elvia AS skriver at de har luftledninger og kabelanlegg innenfor det utvidede området. Hverken Statsforvalteren eller NVE kan se at det er kartfestet anlegg innenfor forslag til Skotta naturreservat. Det ble gjort en liten grensejustering langs Dæliveien før høring for at eksisterende kraftledning ble liggende utenfor verneområdet. Statsforvalteren mener at forslaget til naturreservat ikke kommer i konflikt med eksisterende anlegg. Hvis vedlikehold av vei eller luftledninger utenfor vernegrensen gjør at det er ønskelig å felle enkelte trær innenfor verneområdet, så må man ta kontakt med verneforvaltningen. I verneforskriften endres arealet til 102 dekar, og gnr/bnr. 24/16 tilføyes. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Kommentarer til Statsforvalterens tilråding

Norsk Orientering har sendt inn kommentar til Statsforvalterens tilråding, og skriver at Norsk Orientering klager på innstillingen når det gjelder utvidelsen av Skotta naturreservat. Orienteringsklubben Tyrving har stor aktivitet i området som utvidelsen omfatter. Også Akershus og Oslo Orienteringskrets og Oslo og omland friluftsråd har avgitt uttalelser som henstiller om at vernebestemmelsene tar hensyn til bruken av området.

Statsforvalteren skriver i sin kommentar til høringsuttalelsene at «Verneforskriften for landskapsvernområdet og tilknyttete naturreservat fra 1978 kunne med fordel ha blitt revidert og modernisert» og «Nå har vi av kapasitetshensyn valgt å ikke revidere verneforskriften». Statsforvalteren oppfyller ikke Miljødirektoratets forventninger til utredning av vern. Orienteringsklubben viser til Miljødirektoratets svarbrev til Norsk Friluftsliv datert 9.9.2020, der Miljødirektoratet skriver "I gjeldende forskriftsmal for naturreservater fremgår det at det skal tas hensyn til brukerinteresser i tillegg til verneverdiene i området". Begrunnelsen som Statsforvalteren gir tar ikke hensyn til brukerinteressene. Statsforvalterens kortsiktige prioritering fører til merarbeid for alle parter. Siden vernebestemmelsene ikke er modernisert, må Tyrving og andre arrangører av aktivitet og folkehelse tilbud søke Statsforvalteren om tillatelse for hvert enkelt arrangement. Dette fører til et vesentlig merarbeid for arrangører som er avhengig av frivillig innsats. Også Statsforvalteren vil få merarbeid. Norsk Orientering vil også få merarbeid fordi vi må følge forvaltningspraksis tett, og det vil også kunne føre til at Miljødirektoratet får flere klager fra Norsk Orientering. Etter relativt kort tid vil det være et betydelig samlet merarbeid som overstiger det arbeidet Statsforvalteren nå ønsker å unngå.

Miljødirektoratet viser til at tilrådingen omfatter utvidelse av Skotta naturreservat i sammenheng med at landskapsvernområdet er redusert for nytt høydebasseng, og ikke en gjennomgang av dagens forskrift. Ved slike mindre utvidelser av eksisterende verneområder foretas normalt ikke en gjennomgang av restriksjonsnivået i verneforskriftene. Ev. revidering av gjeldende forskrift krever mer inngående prosess med vurdering av dagens interesser opp mot verneverdiene. Miljødirektoratet viser som Statsforvalteren til at det kan være behov for fornying, men støtter vurderingen om at dette uansett ikke tas som en del av utvidelsen av Skotta naturreservat fra 20 dekar til 102 dekar. Dagens forskrift er felles for både Kolsås-Dælivann landskapsvernområde og flere tilgrensende naturreservater. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Skotta naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skotta naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Bjørnstadravinen naturreservat i Eidskog kommune, Innlandet

Areal 127 dekar, produktiv skog 126 dekar.

Inngrep: En 22 kV kraftledning gjennom området nordre del og østre del.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Hafslund Kraft AS, Forsvarsbygg, og Statnett har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader.

Elvia kan ikke se at standardbestemmelsene knyttet til ferdsel til nettanlegg er inkludert i bestemmelsene og ber om at disse blir inkludert.

NVE skriver at området krysses av nett. Statsforvalter har inkludert standardbestemmelser for energi- og nettanlegg. NVE ber om at alle standardbestemmelsene inkluderes.

Statsforvalteren har etterkommet innspillene fra Elvia og NVE.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut det generelle unntaket i forskriftens § 4 bokstav i, som åpner for *nødvendige tiltak ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom, ras og skred, når tiltaket ikke skader verneverdiene nevneverdig*. Også adgang til motorferdsel i tilknytning denne bestemmelsen, som var hjemlet i § 7, er tatt ut. Direktoratet kan ikke se at det er kommet innspill i forbindelse med oppstart eller høring, som tilsier at denne bestemmelsen er spesielt aktuell for dette området. Det går heller ikke frem av tilrådingen fra Statsforvalteren at det er gjort en konkret vurdering av om det er reelle behov for denne typen tiltak, hvilke tiltak dette kan innebære, eller om hvorvidt dette kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Det er ikke kjent at det er bygninger, veier eller anlegg og installasjoner i området, utover kraftledningen i området. I raviner, som i stor grad består av løsmasser av leire, er det ikke uvanlig at det kan skje mindre utglidinger av masse, noe som også er en del av den naturlige dynamikken i et slikt økosystem. Eventuelle forhindringer av naturlige prosesser er derfor ikke gunstig for verneverdiene. Raviner som dette er også ekstra sårbar for typer inngrep man kan se for seg kan potensielt bli aktuelle for denne bestemmelsen, f.eks. flytting av masser for å begrense ødeleggelse ved flom. Det er ikke kjent for Miljødirektoratet at Bjørnstadravinen er særlig utsatt for flom, ras og skred som utgjør en særlig risiko for helse, liv og samfunnsikkerhet for øvrig. Det kan imidlertid oppstå uforutsette og akutte hendelser på lik linje med mange andre områder, og da vil naturmangfoldloven § 48 kunne anvendes og nødvendige tiltak vurderes i den bestemte situasjonen. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Bjørnstadravinen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørnstadravinen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Sæterberget naturreservat i Nord-Odal kommune, Innlandet

Areal 133 dekar, alt er produktiv skog.

Inngrep: Traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Forsvarsbygg, Hafslund Kraft AS, NVE, og Statnett har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader.

Statsforvalteren viser til at etter at området ble tilrådd fra Statsforvalteren har grunneier kommet med informasjon om at det drives jakt i området, og at traktorvegene i området benyttes i forbindelse med jaktutøvelsen. Jakt på villsvin kan også være aktuelt. Statsforvalteren tilrår derfor at § 6 bokstav b får følgende ordlyd: *b. nødvendig uttransport av felt elg, hjort, bjørn og villsvin med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, samt med traktor eller lett terrengkjøretøy på eksisterende traktorveger avmerket på kartet.*

Statsforvalteren tilrår i tillegg en ny bestemmelse i § 6: *c. bruk av hest for uttransport av felt elg, hjort, bjørn og villsvin samt for uttransport av og tilsyn med beitedyr.*

Grunneier har også opplyst om at det ikke er aktuelt med rydding og merking av nye stier eller oppføring av gjerder. § 7 bokstav c og e tilrås derfor å tas ut.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Sæterberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sæterberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Nekfallet naturreservat (utvidelse) i Rendalen kommune, Innlandet

Utvidelse 66 dekar, produktiv skog 59 dekar. Nytt totalareal 1821 dekar.

Inngrep: En hydrologisk målestasjon innenfor utvidelsen.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg, Hafslund, NVE, Statens vegvesen og Statnett har uttalt seg men har ingen merknader.

Statsforvalteren viser til at NVE ikke har omtalt den hydrologiske målestasjonen som ser ut til å ligge i utvidelsen, og går ut ifra at det ikke er behov for egne vernebestemmelser knyttet til denne. Statsforvalteren tilrår at området vernes som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Nekfallet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nekfallet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Gålåskarven naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Innlandet

Utvidelse 1577 dekar, produktiv skog 732 dekar. Nytt totalareal 11 627 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg, Hafslund, NVE og Statens vegvesen har ingen merknader.

Statnett påpeker at flere av høringsforslagene i Stor-Elvdal som ble hørt samtidig ligger nær deres nettanlegg, men har ikke merknader.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår at det i § 7 bokstav i angis gårds- og bruksnummer for hyttetomt som det tilrås å kunne åpne for transport til, gnr./bnr. 14/31. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Gålaskarven naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gålaskarven naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Smoldalen naturreservat (utvidelse) i Trysil kommune, Innlandet

Utvidelse 8129 dekar, produktiv skog 5268 dekar. Nytt totalareal 32 130 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, DMF, Elvia, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Hafslund og Statnett har uttalt seg men har ikke hatt merknader.

NVE sier seg enig i Statsforvalterens forklaring i høringsdokumentet om at kraftledningen i området ligger et stykke unna vernegrensa på andre siden av en veg, og at det derfor ikke er behov for bestemmelser knyttet til kraftanlegg slik som Elvia ønsket til oppstarten. NVE forutsetter samtidig at Elvia gir innspill hvis ikke dette stemmer.

Statsforvalterens kommentarer

Etter høring har Statsforvalteren hatt kontakt med den ene grunneieren i området for å for å få klarhet i standarden på en trasé som krysser utvidelsen. Her går det ifølge grunneier en gammel ferdselsvei/sti kalt Bygderveien som går helt over til Särna i Sverige. Grunneier opplyser videre om at fra denne stien går det av en sti som tidligere har blitt brukt til utfrakt av felt elg med traktor, og fortsatt brukes til sykling, også med el-syssel. Særlig sistnevnte bruk er viktig for denne grunneieren, som beskriver traseen som lignende en traktorveg opp til krysset der sykkelstien tar av fra Bygderveien, men etter det mer som en sti. Traséen avmerkes derfor på kart, og det åpnes for sykling på denne da vi vurderer at terrenget og naturverdiene på denne traséen tåler slik bruk.

Grunneier har etter telefonsamtale med Statsforvalteren sendt skriftlig innspill om behovet for bruk av el-syssel på denne traseen, og ber om at det tas inn spesifisert dispensasjonsbestemmelse for å kunne søke om slik bruk. Etter det vi kjenner til er det ikke åpnet for bruk av el-syssel på stier eller traktorveger i naturreservater tidligere, og vi vil ikke tilrår en slik bestemmelse da dette kanskje må være del av en større overordnet avgjørelse omkring bruk av el-syssel i naturreservater. Isolert sett antar vi at omfanget av sykling på denne traseen trolig er/blir svært begrenset, både med vanlig sykkel og el-syssel. Innspillet fra grunneier videresendes til Miljødirektoratet som må vurdere om en slik bestemmelse er mulig å ta inn. I tillegg er det åpnet for sykling langs en bestemt trasé inntegnet på kart. I § 6 bokstav er det åpnet for sykling, riding og bruk av hest på sti avmerket på vernekartet. Etter en nærmere gjennomgang av grunneierens krav i tilbudet sitt, har Statsforvalteren tatt inn en spesifisert bestemmelse om at det kan søkes om hogst av ved til eksisterende jaktbu i området i §7 bokstav h: *hogst av ved til eksisterende jaktbu på gnr./bnr. 30/18.*

Mulighet for å søke om motorferdsel til øvelsesvirksomhet knyttet til aktiviteter i § 6, tatt ut da oppdatering til ny verneforskriftsmal gjør at øvelsesvirksomhet er forbudt. Dette ble med en feil ikke tatt ut før høring.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at ferdelsesveier er tatt ut av den generelle vedlikeholdsbestemmelsen i § 4. Dette fordi en slik gammel ferdelsesvei betraktes som en sti, og ikke en veg som det kan åpnes for motorferdsel knyttet til seg.

Miljødirektoratet tilrår å ikke åpne for bruk av el-sykkel. Bruk av el-sykkel er å anse som motorisert ferdsel og er som hovedregel forbudt. Det er ikke praksis for å gjøre unntak for bruk av el-sykkel på stier innenfor verneområder.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Smoldalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Smoldalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Storvika naturreservat (utvidelse) i Selbu kommune, Trøndelag

Utvidelse 456 dekar, produktiv skog: 456 dekar. Nytt totalareal 1264 dekar.

Inngrep: En 24 kV kraftledning går i luftspenn like øst for utvidelsesområdet. Området grenser til reguleringsmagasinet Selbusjøen

Hovedsynspunkter i høringen

Selbu kommune ønsker ikke å være forvaltningsmyndighet for verneområdet.

NVE opplyser om at forslaget grenser til magasinet Selbusjøen som reguleres i forbindelse med kraftproduksjon i kraftverket Bratsberg. Siden det er flere allerede vernet områder som grenser mot HRV til Selbusjøen vil den foreslåtte utvidelsen ifølge NVE ikke skape noe ytterligere konflikt for drift av magasinet. Statkraft Energi eier konsesjonen til å regulere Selbusjøen. Konsesjonæren er pålagt å rydde i reguleringssonen. Dette gjelder også rydding av vegetasjonen over HRV dersom vegetasjonen dør som en følge av reguleringen. Det trenges ofte motorisert transport inn i verneområdet i forbindelse med rydding. NVE ber om å ta hensyn til det i verneforskriften. Som et eksempel på hvordan konsesjonsbestemmelsene knyttet til rydding er ivaretatt i tilfelle for rydding i regulerte elveleie viser vi til forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune.

NVE skriver at Statkraft Energi AS er konsesjonær i området og at de ikke har innvendinger til verneforslaget, men at de påpeker at verneområdet kan påvirkes av reguleringen Nea/Nidaleva. Ifølge Statkraft kan vannstanden reguleres inntil HRV, men hvor en endring av regulert vannstand kan føre til skade på vernet skog. Statkraft påpeker også den potensielle faren for erosjon og ber om at det åpnes for arbeid i forbindelse med erosjonssikring i området. I tillegg ber de om at det tas hensyn til drift og vedlikehold som kan innebære inspeksjon og tilsyn med maskinelt utstyr. Til dette skriver NVE at de ber Statsforvalter om å fortsette dialogen med Statkraft Energi AS angående behovet knyttet til drift, inspeksjon og motorferdsel.

NVE opplyser videre at Tensio TS AS eier kraftledningen som krysser den foreslåtte utvidelsen, og ber om at følgende unntak om motorferdsel legges til i § 6 Generelle unntak fra ferdelsesbestemmelsene: "*Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller*

fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten".

Statkraft melder om at det bør åpnes for drift og vedlikehold i form av inspeksjon og tilsyn med maskinelt utstyr i tillegg til at bygninger, anlegg, veier og stier skal kunne brukes og vedlikeholdes. I tillegg ber de om at det åpnes for vedlikehold av bygninger, anlegg, veier og stier.

Tensio TS påpeker viktigheten for direktehjemmel til å drifte og vedlikeholde kraftledningsnett i verneområdet, og for motorferdsel ved fare for eller ved akutt utfall på strømforsyningen. Tensio aksepterer at ordinært vedlikehold medfører krav om dispensasjon. Verneforskrift for Gråura naturreservat dekker Tensios behov.

Sametinget har som svar på forhåndsvarsel om verneprosess bedt Statsforvalteren forespørre berørte samiske interesser om konsultasjon. I sitt høringsinnspill viser Sametinget til avtalen (datert 2007) mellom dem og Klima- og miljødepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. De ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske rettighetshavere og interesser (samt annen dokumentasjon på medvirkning) i etterkant av høringen. Som svar på denne oppsummeringen viser de til vedtakene Sametingets plenum i 2023 gjorde i sakene: 025/23 Sametingets forventninger til nasjonal implementering av Naturavtalen og 032/23 Vaarjelidh -Bevaring av naturmangfold.

DMF skriver i oppstartsmeldingen at 5 av de 19 skogområdene har registrerte mineralforekomster. Storvika er ikke blant de 5 som er listet opp. De opplyser videre at Taeko minerals har undersøkelsesrett i området, og at de må få muligheten til å uttale seg til verneforslaget. I høringsuttalelsen viser DMF til sitt innspill til oppstartsmeldingen. DMF er fornøyd med at innspillet om varsling av rettighetshavere til undersøkelsesretter for Storvika er tatt til følge ved at rettighetshaverne er oppført på mottakerlista for høringsforslaget. DMF er ellers kritisk til at innspill som har kommet til oppstartsmeldingen ikke er hensyntatt i høringsdokumentet, og mener at høringsdokumentet gir et utilstrekkelig beslutningsgrunnlag i saken. DMF påpeker at det i arbeidet med verneplanen bør det vurderes og beskrives hvordan vernet påvirker muligheten til å drive undersøkelser av mineralressurser og om det kan settes vilkår som gjør det mulig å fortsette undersøkelsene. De skriver videre at dersom Statsforvalteren mener undersøkelsesvirksomhet ikke er forenlig med hensikten til vernet, bør det gjøres en vurdering av vern opp mot undersøkelse og et eventuelt uttak av forekomsten. Inntil det er gjort tilstrekkelige vurderinger av vernet basert på innkomne innspill vil DMF fraråde vern av fem områder som er spesifikt nevnt i uttalelsen. Storvika er ikke ett av disse.

Trøndelag fylkeskommune slutter seg til vernet ut ifra målsettingen om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold og at det ikke er store konflikter til verneforslaget. Videre peker de på at Trøndelag har omtrent 8 % vern av fylkets skogareal, og at det er viktig å ivareta bærekraftig produksjon. De ønsker at det i størst mulig grad må utarbeides forvaltningsplaner for områder som blir freda eller i tilstøtende områder. Fylkeskommunen påpeker at lokal forvaltning er viktig, og at kostnader dette medfører skal dekkes av staten. Naturvernforbundet er positive til arbeidet med frivillig skogvern, men det er også svært viktig at det også gjennomføres ordinære verneprosesser som ikke forutsetter samtykke fra grunneier av hensyn til å verne de mest verdifulle områdene. De nevner spesifikke områder og skogtyper som bør prioriteres for vern og rapporter som er utarbeidet.

Språkrådet har ingen merknader til at navnet Storvika naturreservat videreføres på det utvidede verneområdet. Selv om det nye verneområdet strekker seg langt forbi selve Storvika, er det ut fra kartet ingen andre navn i området som vil være mer dekkende.

Teako Minerals har undersøkelsesrett i området. De ber DMF benytte sin innsigelsesrett om nødvendig, og ber Statsforvalteren avvente behandling av området inntil mulig omfang/verdi på mineraler er avklart.

Statsforvalteren tar innspillene fra Trøndelag fylkeskommune, Naturvernforbundet og Språkrådet til orientering.

Statsforvalteren tar innspillene fra NVE, Statkraft og Tensio til etterretning, og har forskriftsbestemmelser for energi- og kraftvirksomhet. Kraftaktører fikk en ytterligere mulighet til å uttale seg etter høringen ettersom NVE anbefalte god dialog med aktørene. Selbu kommunes innspill tas til etterretning.

Til innspillet fra DMF så mener Statsforvalteren at områdevern på et generelt grunnlag vil innebære forbud mot fysiske inngrep på overflaten/i terrenget. Dette inkluderer ifølge Statsforvalteren bl.a. prøveboring, dagbrudd og grusuttak. Men det vil ifølge Statsforvalteren ikke begrense tilgang på berg- og mineralressursene så fremt det ikke gir inngrep i markoverflaten. Statsforvalteren skriver videre at dersom områder vernes kan, det likevel gis tillatelse til inngrep «...dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig», jf. naturmangfoldloven § 48.

Statsforvalteren skriver videre at de på generelt grunnlag opplever at DMF og selskap som utvinner mineral- og bergressurser er mer fremoverlent nå enn tidligere. Statsforvalteren mener derfor at det er hensiktsmessig med en tydelig avklaring på direktorat- eller departementsnivå dersom mineral- og bergressurser skal hensyntas på en annen måte enn hva det er pleid til nå. Til tross for Teako Minerals ønske, velger Statsforvalteren å tilråde området for å få en nasjonal avklaring rundt mineralutvinning i skogvernområder.

Når det gjelder Sametingets innspill så er Saanti sijte kontaktet om konsultasjon, men svarte at det ikke er behov for konsultasjon i denne saken. Saanti sijte (Essand reinbeitedistrikt) sin yttergrense går ved kanten av Selbusjøen i øst, dvs. verneforslaget ligger utenfor reinbeitedistriktets grenser.

Når det gjelder innspill fra NVE om rydding av vegetasjon i Selbusjøens regulerte sone tas dette med i § 7 bokstav k: *Planmessig rydding av vegetasjon i Selbusjøens regulerte vannstand som sikkerhetstiltak mot flom*. Statsforvalteren tilrår også å åpne for nødvendig motorferdsel i forbindelse med tiltaket, i § 7 bokstav l.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratets kommentarer

Mineralinteresser

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren om at vern ikke begrenser tilgang på berg- og mineralressursene så fremt det ikke gir inngrep i markoverflaten. Miljødirektoratet er kjent med at etter høringen sendte Statsforvalteren et brev til DMF der de orienterer om verneprosessen og at Teako Minerals Norway har fått høringsdokumentene. Statsforvalteren presiserer i brevet at det ikke er Statsforvalterens oppgave å innhente ny kunnskap om mineralressursene i området og forholder seg til den informasjonen de får fra DMF og NGU. Teako Minerals Norway er kopimottaker av brevet. Det er ikke fremkommet noe mer informasjon om eventuelle mineralverdier etter dette.

Teako Minerals har bedt om mer tid på å vurdere mineralverdiene. Etter dialog med Miljødirektoratet er det enighet om at de ettersender nye vurderinger av mineralressursen dersom det kommer frem ny informasjon. Tilsvarende, dersom det er igangsatt, eller er umiddelbare planer om nye undersøkelser.

Med bakgrunn i tilgjengelig eksisterende kunnskap er det ikke fremkommet opplysninger om verdifulle mineralforekomster i verneforslaget. Det er heller ikke gjort kjent gjennom høringsprosessen at det er undersøkelser på gang i det aktuelle området for å innhente kunnskap, eller at det er konkrete planer om utvinning. Miljødirektoratet kan ellers opplyse om at et eventuelt vern av skogen i området er frivillig vern, og det er inngått avtale med grunneierne innenfor verneforslaget.

Kraftinteresser

Verneområdet grenser til Selbusjøen som er regulert, og der HRV er satt til 158 moh. Miljødirektoratet registrerer at Statsforvalteren sendte ut et nytt brev til krafttaktørene etter høringen, der de viser til NVE sitt innspill om god dialog mellom Statsforvalteren og kraftinteressene om kraftproduksjon og kraftforsyning (bl.a. høyeste regulerte vannstand, kraftledninger og drift og vedlikehold av disse). Høringsdokumenter og NVEs høringsinnspill var vedlagt. Statsforvalteren ønsket med dette å gi kraftinteressene en ytterligere anledning til å uttale seg i lys av NVEs innspill. Det er ikke kjent at det kom inn ytterligere innspill eller vurderinger fra kraftinteressene. Miljødirektoratet legger derfor til grunn at det har vært tilstrekkelig med dialog mellom Statsforvalteren og Statkraft Energi AS angående behovet knyttet til drift, inspeksjon og motorferdsel i disse områdene. Så langt Miljødirektoratet kan se, er det ikke kommet fram informasjon om behovet for planmessig rydding av vegetasjon, utover at Statnett i forbindelse med oppstart uttaler at de ikke er kjent med erosjoner i dette området, men at de likevel vil forbeholde seg retten til å utføre erosjonssikring i strandsonen dersom de i fremtiden får pålegg om dette fra vassdragsmyndighetene. Det er heller ikke fremkommet informasjon om hvilke tiltak det konkret er snakk om og omfang. Med bakgrunn i dette tilrår Miljødirektoratet at foreslått bestemmelse om rydding av vegetasjon tas ut. Rydding av vegetasjon innenfor foreslått vernegrense vil kunne påvirke verneverdiene negativt og uthule formålet med vernet. Selbusjøen er et stort vannmagasin, hvor foreslått vern kun grenser til en liten del av magasinet. Dersom det vil falle trær ut i vannet og som eventuelt vil drive med vannmassene, så vil disse være tillatt å rydde. Miljødirektoratet vil legge til at dersom vannet stiger over HRV ved flom, så vil dette sannsynligvis påvirke verneverdiene i mindre grad, da større flommer oppstår med lengre mellomrom. Det er stilt krav fra kraftinteressene om å åpne for motorferdsel i tilknytning til rydding av vegetasjon, noe som da ikke vil være relevant lenger.

Miljødirektoratet registrerer at NVE ber om at det tas inn bestemmelser knyttet til kraftinteressene, bl.a. bestemmelse om oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledninger for heving av spenningsnivået og øking av linjetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene nevneverdig. Kraftledningen som lå inne i verneforslaget er grenset ut, og bestemmelsen er derfor ikke lenger aktuell.

Avgrensing: Etter at Statsforvalteren hadde tilrådd området ble Miljødirektoratet gjort oppmerksom på at grunneier lengst øst i området, på gnr./bnr. 3/1, ønsket å ta ut ca. 5 dekar fra verneforslaget. Det går også en kraftledning tvers gjennom området her, og etter Miljødirektoratets vurdering burde denne samtidig grenses ut. Det er ikke ønskelig med inngrep innenfor verneområder og bør så langt mulig unngås. Selv om ledningen går i luftspenn over verneforslaget og ryddegata ikke blir ryddet per i dag, er det ikke noen sikkerhet at det vil være tilfelle også de kommende årene. Naturtypelokaliteten med kalkbarskog blir ikke berørt av at kraftledningen inkludert ryddegata grenses ut, og for utvidelsen og verneområdet totalt vil denne utgrensingen ha mindre betydning.

Miljødirektoratet tilrår at vernegrensen legges 30 meter fra senterlinjen av kraftledningen (dvs. 15 meter fra den vestligste av de tre ledningene). I følge Tensio som er ansvarlig for

ledningen er dette en akseptabel buffer. Areal som da grenses utgjør ca. 18 dekar og består av skog med middels bonitet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut foreslått bestemmelse i § 7 j om *planmessig rydding av vegetasjon i Selbusjøens regulerte vannstand som sikkerhetstiltak mot flom*. Åpning for motorferdsel knyttet til bestemmelsen vil ikke lenger være relevant og tas også ut. Direktoratet tilrår en mindre endring av vernegrensen, som nevnt over. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Storvika naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har 5.11.2024 mottatt informasjon fra Miljødirektoratet om at de etter forespørsel fra Teako Minerals har avholdt Teams-møte med firmaet 1.11.2024. I etterkant av møtet har Teako Minerals oversendt Miljødirektoratet et notat, som er videresendt til KLD.

I notatet skriver Teako Minerals bl.a. at de trenger mer tid til å utforske området og at dette er planlagt i første halvår av 2025. Det kan være snakk om boring i fjellet med maskinelt utstyr. Et mulig uttak vil foregå som underjordsdrift. Det er planlagt et første feltprogram med jord- og steinprøvetaking pluss kartlegging av utmark de første 6 månedene av 2025. Basert på resultatene vil dette bli fulgt opp med flere jordprøvetakinger og trolig droneundersøkelse. Man kan da gi mer nøyaktig uttalelse om potensialet og den generelle betydningen av det aktuelle området innenfor undersøkelsesretten.

Miljødirektoratets vurdering er at med bakgrunn i opplysningene Teako Minerals har lagt frem, og avstand til kjent mineralforekomst, kan Miljødirektoratet se at selskapet har behov for å undersøke området nærmere. Miljødirektoratets vurdering er at de undersøkelsene som er aktuelle vil i stor grad kunne utføres uten å måtte ta inn egne bestemmelser for det. Dette gjelder vannprøver og bruk av drone. Jordprøver kan nok også kunne utføres, men i mindre omfang (på møtet ble det forklart at omfanget kan sammenliknes med å grave med spade i jorda i hagen). Skulle det bli aktuelt som et engangstilfelle å ta jordprøver i større omfang, kan nok dette vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Når det gjelder boring i fjellet med maskinelt utstyr, som Teako Minerals skriver at det også kan bli snakk om, vil ikke Miljødirektoratet tilrå å ta inn en egen bestemmelse som åpner for dette. Dette vurderer Miljødirektoratet å ha stor potensiell fare for å kunne påvirke verneverdiene vesentlig. Det er ikke, ut ifra den informasjonen Miljødirektoratet har mottatt, beskrevet hvor omfanget av en slik boring eller hvor det vil være aktuelt å bore. Det er også uvisst om det vil være behov for motorisert ferdsel i tilknytning et slikt tiltak. Dersom det skulle bli aktuelt å ta ut mineralressurser vil dette i følge Teako Minerals skje som underjordisk drift. Dersom dette blir aktuelt må det vurderes om det er behov for tiltak innenfor verneområdet. Direktoratet mener at det da kan vurderes dispensasjon under forutsetning om at dette ikke skader verneverdiene nevneverdig eller vil være i strid med formålet med verneforskriften. Miljødirektoratet fraråder at det tas inn egne bestemmelser for prøvetaking og/ eller underjordisk drift i Storvika naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at i følge notat fra Teako Minerals, med henvisning til DMFs kart over bergrettigheter, sammenfaller undersøkelsesområdet «Venna 24» med om lag halvparten av foreslått nytt verneareal i Storvika. Nytt foreslått verneareal utgjør følgelig kun ca. 3 prosent av undersøkelsesområdet «Venna 24». Teako Minerals har i tillegg undersøkelsesrett på 20 andre tilgrensende og nærliggende områder, og med disse sammenfaller foreslått nytt vern i Storvika kun ca 1,4 promille av Teako Minerals samlede

undersøkelsesretter i området. Ut fra dette mener KLD at det er sannsynlig at Teako Minerals behov for prøvetaking i stor grad kan dekkes utenfor foreslått nytt verneareal.

KLD viser også til Miljødirektoratets vurdering nevnt over, om at de undersøkelsene som ifølge Teako Minerals er aktuelle i stor grad vil kunne utføres uten å måtte ta inn egne bestemmelser for det i verneforskriften. Dette gjelder vannprøver og bruk av drone. Jordprøver kan nok også kunne utføres, men i mindre omfang jf. at Miljødirektoratet gjengir at på møtet ble det forklart at omfanget kan sammenliknes med å grave med spade i jorda i hagen. Videre vurderer Miljødirektoratet at hvis det skulle bli aktuelt som et engangstilfelle å ta jordprøver i større omfang kan nok dette vurderes etter naturmangfoldloven § 48.

I følge Teako Minerals vil mulig framtidig mineraluttak foregå som underjordsdrift. KLD viser til generell tekst i kap. 8.2. om «Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster». Teksten er omforent mellom KLD og Nærings- og fiskeridepartementet og omfatter bl.a. underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet.

KLDs oppsummering mht. mineralinteresser:

- Foreslått vern sammenfaller med kun ca. 1,4 promille av firmaets undersøkelsesretter i området og ca. 3 prosent av undersøkelsesretten «Venna 24». Behov for prøvetaking kan derfor ventelig i stor grad dekkes utenfor foreslått nytt verneareal.
- Hvis det likevel skulle bli aktuelt med prøvetaking innenfor foreslått verneareal er Miljødirektoratets vurdering at undersøkelsene som ifølge Teako Minerals er aktuelle i stor grad kan utføres uten egne bestemmelser i verneforskriften.
- KLD vurderer følgelig at det ikke er behov for endringer i verneforskriften av hensyn til mineralinteresser.

KLD viser til at området grenser til reguleringsmagasin som benyttes til vannkraftproduksjon. KLD viser til at regulantens eventuelle behov for tilsyn med motorbåt ikke reguleres av verneforskriften, da vannflaten ikke inngår i vernet areal.

KLD har vurdert om vernegrensen i dette tilfellet kan flyttes til 1 meter over HRV. Ned mot HRV er det flere viktige naturtyper, både i eksisterende naturreservat som ble vernet 19.3.2021 og i den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet. Dette er kalkskog og rik barskog som er viktige for verneverdiene i området. De nevnte naturtypene ligger også ned mot HRV over lange strekninger. Det er i tillegg flere forekomster av arter av nasjonal forvaltningsinteresse som ligger nær vannflaten. KLD vurderer ut fra de nevnte forhold at i dette tilfellet bør vernegrensen følge HRV, og foreslår at det legges inn et nytt punkt i § 7 om «nødvendig erosjonssikring langs reguleringsmagasinet Selbusjøen».

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storvika naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, blant annet mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

Offentlige kostnader ved opprettelse av foreslåtte verneområder er i hovedsak knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettamme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 2. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut så tidlig som mulig. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern områder innebærer det i så fall at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Det fastsettes forskrifter om vern av 22 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Buskerud, Akershus, Innlandet og Trøndelag. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.